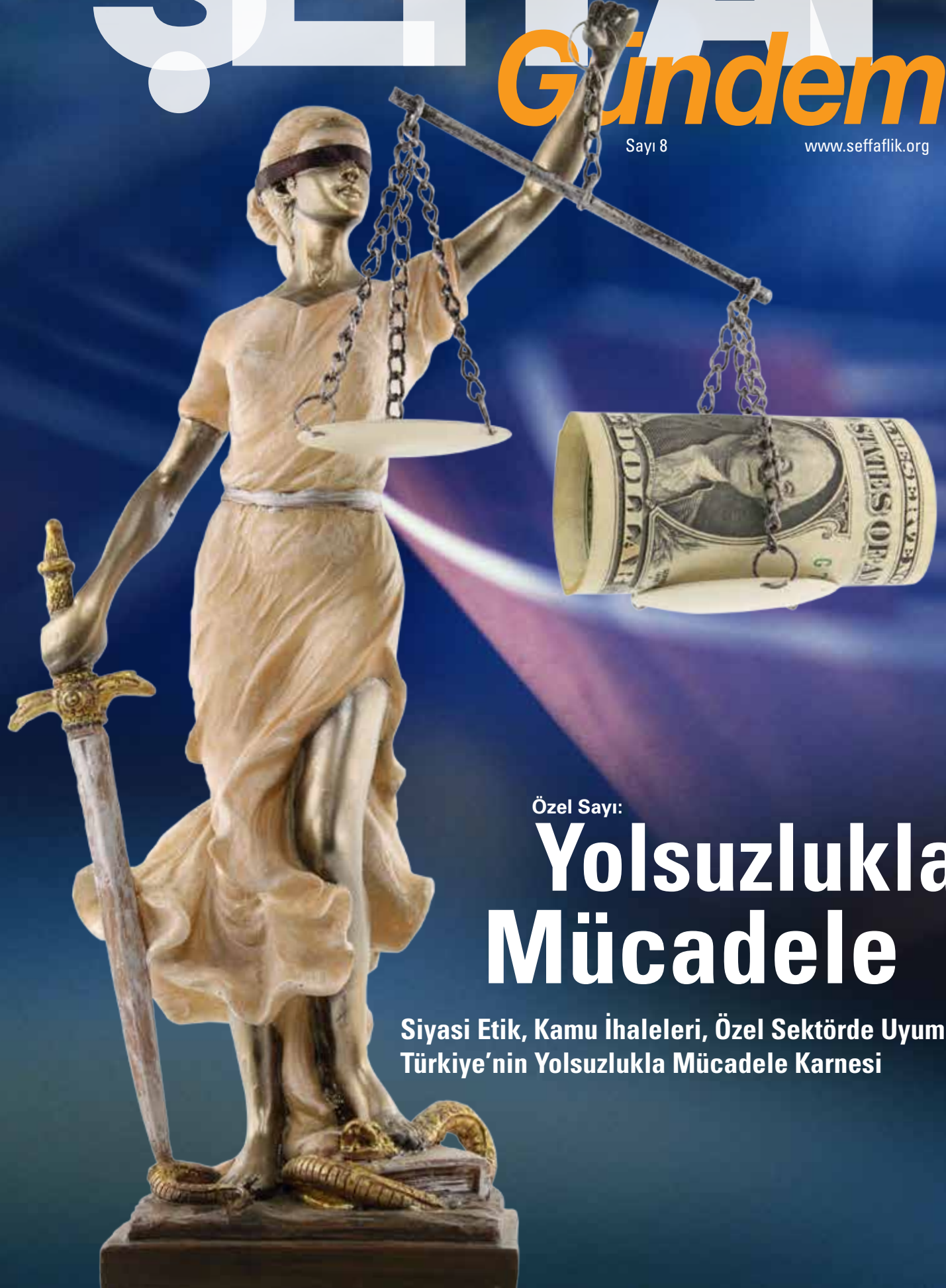

SEFFAF

Gündem

Sayı 8

www.seffaflik.org

Özel Sayı:

Yolsuzlukla Mücadele

Siyasi Etik, Kamu İhaleleri, Özel Sektörde Uyum
Türkiye'nin Yolsuzlukla Mücadele Karnesi

Şeffaflık Derneği alışanları ve gönüllüleri olarak hazırladığımız bu dergiyi, Şeffaflık talebimizi sürekli gündemde tutmak ve mesajımızı daha fazla insana ulaştırmak amacıyla hayata geçirdik.

Bu dergi üç bileşeni olan bir görünürlük projesinin parçası. Üç ayda bir sizlerle buluşturduğumuz bu dergiye ek olarak her hafta Salı günü 16.30 -17.00 saatleri arasında 94.9 Açık Radyo'da Şeffaf Gündem isimli bir program yapıyoruz. Ayrıca yıl içerisinde kapak konusu olarak Őetiđimiz konularla ilgili kapsamlı toplantılar da düzenliyoruz.

Nihai amacımız, mevcut kaynaklarını doğru kullanan, karar alırken vatandaşa danışan, bilgiyi gizlemeyen açık bir demokrasi ve adaletli bir Şekilde kalkınan bir ekonomi; aracımız ise Şeffaflık ve hesap verebilirliği toplumun her kesiminden yükselen güçlü bir talep ve sürekli gündemde olan bir konu haline getirmek.

Bu projeyi hayata geçirmemize sağladıkları finansal destek ile imkan sağlayan **İsveç Bařkonsolosluđu**'na teşekkür ederiz.

CONSULATE GENERAL
OF SWEDEN

Istanbul

Değerli Şeffaflık dostları,

Geçtiğimiz Ekim ayında bu sayımızın kapak konusunu belirlemek için bir araya geldiğimizde konuyu yolsuzluk olarak seçmiştik. Tam isabetli bir seçim yapmışız doğrusu!

Biz bu kararı verdiğimizde henüz ortada 17 ve 25 Aralık

soruşturmaları yoktu ama son 5 yıldır doğru dürüst yolsuzluk haberinin olmadığı konusunda ağız birliği etmiş medyaya karşın, yolsuzluk araştırmalarında kronik olarak aşağı sıralarda seyreden Türkiye manzarasında açık bir tuhaflik gözüküyordu. Biz de tüm bu endeksler ve araştırmaları inceleyerek ülkenin objektif bir resmini çizmek ve hiç konuşulmak istenmeyen yolsuzluk konusunu gündeme getirmek istemiştik. 17 Aralık sabahı hepimizi şaşkına çeviren bir şekilde ortaya çıkan soruşturmalar, bu tercihin ne kadar doğru olduğunu gösterdi.

Her kadar 17 Aralık soruşturmalarının ani bir şekilde gelişmesinden tüm bir ülke şaşkına dönmüş olsak da, bu bir yandan da aslında hiç beklemediğimiz bir gelişme değildi diyebiliriz. Birçok işaret yolsuzluğun var olduğu ama pek konuşulmak istenmeyen bir tür yasaklı konu olduğunu gösteriyordu.

Halbuki bu ülkede yolsuzluğun sistemik bir sorun olduğunu anlamak için bazı temel göstergelere bakmak yeterli!

Dergimizin bu sayısındaki belki de en çarpıcı sayfa olan ve 17 Aralık soruşturmalarına getirilen yayın yasağı nedeniyle yayınlamadığımız makale, sanırım durumu gayet iyi özetliyor. Düşünce özgürlüğü, yolsuzluklardan arınmış temiz bir toplum için olmazsa olmazlardan biridir ve tabii düşünce özgürlüğü olmayınca şeffaflık falan hak getire! Bundan sonraki yıllarda da çok tartışılacağını düşündüğüm bu mahkeme kararı, 17 Aralık soruşturmalarıyla ilgili "eleştiri" yi dahi yasaklayarak ve bu konuda genel bir yasaklama yaparak herhalde tarihe geçti! Filmi en başa sararak böylece temel mücadele alanlarından biri olan düşünce özgürlüğünü, yolsuzlukla mücadelenin tam ortasına yerleştirdi. Bu konudaki bir başka çarpıcı örnek de, ayakkabı kutusu göstererek en temel düşünce ve gösteri özgürlüğünü kullanmak isteyen bir vatandaşın yaka paça karakola götürülmesiydi. Özetle, düşünce özgürlüğü yoksa yolsuzlukla mücadele de edemezsiniz.

Neden yolsuzluk bu topraklarda sistemik bir sorundur diye baktığımızda, sıralamada ikinci yeri basın özgürlüğünün aldığını

görüyoruz. Medyanın gittikçe kapanan yapısı ve ağır baskılar altında olduğu dönemler, yolsuzluklar için çok elverişli bir doğal ortam oluşturuyor. Kimse yazıp çizmez ve bu konuları dile getirmezse nasıl haberdar olabiliriz ki? Uluslararası araştırmalar bizlere yolsuzluk algısının yüksek olduğu yani daha kirli ülkelerde, basın özgürlüğünün oldukça düşük seviyelerde olduğunu gösteriyor. Türkiye'nin basın özgürlüğü konusunda sicilini hep biliyorduk da, medyanın bu "tam bağımlı" hale gelmiş yapısını herhalde hayal edemezdik. Son gelişmelerdeki belki de en hayırlı şeylerden biri, bu gerçekleri bütün çıplaklığı ve sefaletiyle ortaya dökmesinde oldu.

Sorunlu alanlar sırasında gittikçe kapsamı daralan ihale sistemi geliyor. Gizli kapaklı işlemlerin kamu yararına olmadığı tüm dünyada kabul edilmiş olacak ki, açık ve rekabete dayalı bir ihale sistemi yolsuzluklara karşı en temel mücadele mekanizmalarından biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de devletin hala büyük ölçüde mal ve hizmet alımı, yatırım ve özelleştirme yaptığı bir ortamda, kamu ihale yasasındaki kapsam daraltmaya ve istisna getirmeye yönelik gittikçe artan kısıtlamalar yolsuzluklar için büyük bir risk alanı yaratmaya devam etmektedir. Dergimiz sayfalarında konunun değerli bir uzmanından İhale Yasasına ilişkin son derece çarpıcı bir değerlendirmeyi okuma imkanı bulacaksınız.

Öte yandan son gelişmelerde de görüldüğü üzere siyaset ve iş dünyası arasındaki gevşek ilişkiler, yolsuzluklara kapı açan bir diğer çok önemli alandır. Türkiye'de bu konularda siyasetin rolüne yönelik düzenleme ve uygulamaların eksikliği devam ediyor ve bu sayede siyasetin yapısal problemleri kronikleşmiş bulunuyor. 5 Adımda Temiz Siyaset yazımız siyaset alanındaki en problemleri dile getiriyor ve sadece bu hükümet değil önceki hükümetler sırasında da düzeltilmeyen ve artık gerçekten kronikleşerek tüm bu sorunların odağı haline gelmiş konular için temel çözüm önerileri gösteriyor.

Şeffaf, dürüst ve hesap verebilir bir yönetim talebinde sesimizi yükseltmek için bugün bir adım atalım ve Temiz Siyaset önerilerinden ilki olan "Siyasetçiler ve Üst Düzey Bürokratların Malvarlıkları Açıklansın" kampanyasına imza atalım. Change.org/TemizSiyaset

Her anlamıyla temiz ve aydınlık günler dileklerimizle,

E. Oya Özarslan
Şeffaflık Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

Kapak Konusu: Yolsuzlukla Mücadele

1

Başkanın
Mesajı

E. Oya Özarlan

5

Türkiye'nin
Şeffaf Gündemi

6

Dünyanın
Şeffaf Gündemi

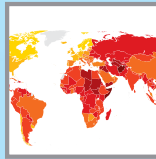
7

Haber Dosyası
Türkiye'yi Sarsan
Operasyon

8

Uluslararası
Şeffaflık
Örgütü'nden
Haberler

12

Türkiye'nin Yolsuzlukla Mücadele
Karnesi Yine Bildiğiniz Gibi!

Yazan: Pelin Erdoğan

18

5 Adımda
Temiz Siyaset

Yazan: E. Oya Özarlan

24

Kamu Alımları ve Dürüst
Yönetim: Yasa Neden
Sık Değişiyor?

Yazan: Hıfzı Deveci

30

Özel Sektör'de
Şeffaflık

Yazan: Gül Güven

34

Birleşme ve Devralma
İşlemlerinin Uyumluluk
Kuralları ile İlişkisi

Yazarlar: Birtürk Aydın, Sertaç Kökenek

38

Yolsuzlukla
Mücadelede
İyi Örnekler

2013 Yılı Dürüstlük
Ödüllerinin Sahibi İki Gazeteci

Hazırlayan: Hilal Işık

40

AB Köşesi

AB'de Sağlık Sektörüne
Açıklık Getirecek Düzenleme

Hazırlayan: Pelin Erdoğan

42

Hukuk Köşesi

Türkiye'de Şeffaflığın Artırılması
ve Yolsuzlukla Mücadelenin
Güçlendirilmesinde Hukuk

Hazırlayanlar: Serap Zuvin, Kerem Bilge

46

Yaşam Köşesi

Yolsuzluk, Sömürü, Yerinden Edilme:
Kış Olimpiyatlarının Maliyeti

Şeffaflığı Destekliyorum

(Reklam İndeksi)

KPMG 4
TÜRKOĞLU&ÇELEPÇİ AVUKATLIK ORTAKLIĞI 17
BENER LAW OFFICE 29
ESİN ATTORNEY PARTNERSHIP 33
EY TÜRKİYE 37
HERGÜNER BİLGİN ÖZEKE 48

Şeffaflık Derneği Adına Sahibi

E. Oya Özarslan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Pelin Erdoğan

Editör

Gül Okutucu

Katkıda Bulunanlar

Hıfzı Deveci
Gül Güven
Birtürk Aydın
Sertaç Kökenek
Serap Zuvin
Kerem Bilge
Yakup Okan Alpay
Hilal Işık
Özgür Deniz Kaya

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Burhan Senatalar
Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya
Prof. Dr. Ali Çarkoğlu
Yiğit Aksakoglu
Deniz Mukan

Dergi Tasarımı

Kurtuluş Karaşın

Baskı&Cilt

Globus Dünya Basınevi
100.Yıl Mahallesi 34204
Bağcılar/İSTANBUL
Tel: (0212) 440 27 65

Yönetim Adresi

Şeffaflık Derneği
19 Mayıs Mahallesi
Operatör Raif Bey Sokak
Niyazi Bey Apt No: 30 D: 5
Şişli, İstanbul

Tel: (0212) 240 52 81
Faks: (0212) 240 52 81

www.seffalik.org
www.seffalgundem.org
info@seffalik.org

Yayın Türü

Yaygın, süreli 3 aylık bülten.
Şeffaf Gündem Dergisi Şeffaflık
Derneği'nin üç ayda bir yayınlanan
yayın organıdır. 1000 adet basılır,
ücretsiz olarak dağıtılır.

Fotoğraf ve bilgilerin kullanım hakkı
Şeffaf Gündem Dergisi'ne aittir,
kaynak gösterilmeden alıntı
yapılamaz.

KPMG

cutting through complexity

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support
Transparency

kpmg.com.tr

Türkiye'yi Sarsan Yolsuzluk Operasyonu

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı 17 Aralık'ta yolsuzluk ve rüşvet soruşturması operasyonunu başlattı. Operasyonun ardından operasyonu gerçekleştirenlerin de aralarında olduğu emniyet şube müdürleri ve yaklaşık 3000 polis görev yerlerinden alındı. Soruşturmayı başlatan ve sürdüren savcılar hakkında soruşturma başlatıldı ve görev yerleri değiştirildi. Detaylar, haber dosyamızda.

İhale Kanunda Yeni Değişiklikler

İhale kanununda yapılan değişikliklere bir yenisi daha ekleniyor. Meclis'te görüşmeleri süren torba yasa ile Anadolu Ajansı, KİT'lerin mal ve hizmet alımları, enerji kurumlarının yapacağı binalar, Kamu İhale Yasası'nın denetiminden çıkarılması tartışılıyor.

Sayıştay Raporları Sansürleniyor İddiaları

Sayıştay raporlarının sansürlendiğine ilişkin şikayet ve ihbar mektuplarının denetçiler tarafından medya kuruluşlarına gönderildiği iddia edildi. Mektuplarda, Sayıştay Değerlendirme Kurulu'nun, sansür kurulu olarak çalıştığı öne sürülürken raporların tam olarak tartışılmadığı ve içerikte değişikliğe gidildiği basına yansıyan şikayetler arasında.

Antalya'da Rüşvet Operasyonu

Jandarma tarafından Antalya'nın Kaş ilçesine bağlı Kalkan Belediyesi'ne yönelik "Rüşvet" operasyonu düzenlendi. Operasyonda gözaltına alınanlardan, aralarında belediye başkanının da bulunduğu 14 kişinin 12'si adliyeye sevk edildi.

Türkiye'nin Google'dan Sansür Talepleri

Google 2013 Şeffaflık Raporu'na göre, siyasi içeriğin silinmesini talep eden ülkeler arasında Türkiye birinci sırada yer aldı. Türkiye'deki yetkililerin Google'dan 1673 içerik silme talebinde bulunduğu, bunun bir önceki altı aya kıyasla 10 kat civarında bir artışa işaret ettiği belirtiliyor.

Eski Bakana Hapis Cezası

İngiltere’de eski Avrupa Bakanı Denis MacShane, yaklaşık 13 bin sterlinlik sahte harcama beyanıyla haksız kazanç sağlamak suçundan 6 ay hapse mahkum edildi. (Radikal,23 Aralık 2013)

2.5 Trilyon Dolar Her Yıl Yıkaniyor

Yolsuzluk ve rüşvet operasyonu Türkiye’nin gündemine yeniden kara para girdi. Kesin rakam bilinmese de dünyada her yıl 2.5 trilyon doların amlandığı düşünülüyor. (Radikal,22 Aralık 2013)

Rolls-Royce’a Usulsüzlük Soruşturması

İngiliz Ciddi Dolandırıcılık Bürosu denizaşırı pazarlarda rüşvet ve yolsuzlukla ilgili endişeler üzerine Rolls-Royce için resmi soruşturma başlattı. Şirketten 2012 Aralık ayında Çin ve Endonezya’da karışıldığı düşünülen rüşvet vakaları hakkında bilgi sağlaması istendi. İddiaların bazıları 10 yıldan geriye uzanmakta. (BBC, 23 Aralık 2013)

AB’den Yolsuzluk Operasyonuna İlişkin Açıklama

Avrupa Komisyonu Genişlemeden Sorumlu üyesi Stefan Füle 17 Aralık süreciyle ilgili ilk kez yazılı bir açıklama yaptı. Stefan Füle, Avrupa Birliği’ne aday olarak hukukun üstünlüğü gibi siyasi kriterlere bağlılığını açıklayan Türkiye’nin, tüm suç iddialarının ayrımcılık ya da ayrıcalık tanımaksızın şeffaf ve tarafsız şekilde ele alınmasına imkan tanımamasını istedi. (Hürriyet, 27 Aralık)

İspanya’da Siyasetin Finansmanının Denetlenmesi İçin Yeni Yasa

İspanyol hükümeti siyasi partilerin finansmanının daha sıkı denetlenebilmesi amacıyla yeni bir yasa tasarısı sundu. Tasarı siyasi partilere yapılacak bağışları 100.000 euroyla sınırlandırırken, kurumsal bağışları ise tamamen yasaklıyor. (Reuters, 13 Aralık)

Slovenya’da Yolsuzlukla Mücadele Kurumunda Protesto İstifaları

Yolsuzlukla Mücadele Kurumu Başkanı Goran Klemencic hile ve yolsuzlukla mücadele yasasının çıkarılmasında parlamentonun gerekli iradeyi göstermediğini ve bu durumu protesto etmek üzere istifa ettiğini açıkladı. (Global Post.com)

Türkiye'yi Sarsan Yolsuzluk Operasyonu

Yakup Okan Alpay

operasyonla yolsuzluk ülkenin temel gündem maddesi yargı ve emniyette iddia edilen örgütlenme nesnel gerçekliğinin sorgulanmasından uzaklaşılacak yolsuzluk suçlamalarını ve bunların işaret ettiği temel sorunları ele almanın elzem olduğu kanaatindeyiz.

operasyonun başladığı yaklaşık 50 kişi göz altına alındı. görüntüler ve fotoğraflar

Türkiye'de bazı şeyler konuşulamaz, yazılamaz.

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, yolsuzluk iddiaları ile ilgili yürütülen İstanbul merkezli 17 Aralık ve 25 Aralık soruşturmaları ile ilgili olarak, yazılı, görsel ve internet yönünde medyasında her türlü haber, röportaj, eleştiri ve dosya içerikleri hakkında (yalnızca haber niteliği taşıyanlar dışında) soruşturma tamamlanincaya kadar yayın yasağı getirilmesine karar verdi.

onaylanan imar planlarının Başbakan'ın onayı altın Özel proje alanı görev değişiklikleri i eşi görülmemiş savcı

siyasi etik istifa emniyet ve yargıda yargıdan gelen emirleri yerine getirmemesi ifade vermeye gelmedi el çektirildi ve farklı pozisyon ve şubelerdeki görevlere atandı,

HSYK'nın yapısı, tekrar köklü şekilde değiştirilerek Adalet Bakanı'nın seçtiği

şeffaflaşma ve siyaseti yolsuzluktan arındırma yolunda adım atması beklenirken aksi

internet sansür

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL

Uluslararası Şeffaflık Örgütü 20 Yaşında!

Uluslararası Şeffaflık Örgütü yolsuzlukla mücadelede 20. yılını kutladı. 1993 yılında kurulan örgüt bugün 100'den fazla ülkede yerel örgütlenmeler aracılığı ile şeffaflık için çalışmalarını sürdürüyor. Berlin'de gerçekleştirilen 20. yıl toplantısına farklı ülkelere yüzlerce temsilci katıldı. Toplantı kapsamında bu yılın Dürüstlük Ödülleri yolsuzlukla mücadeleye katkıları sebebiyle Angola ve Çin'den iki gazeteciye verildi.

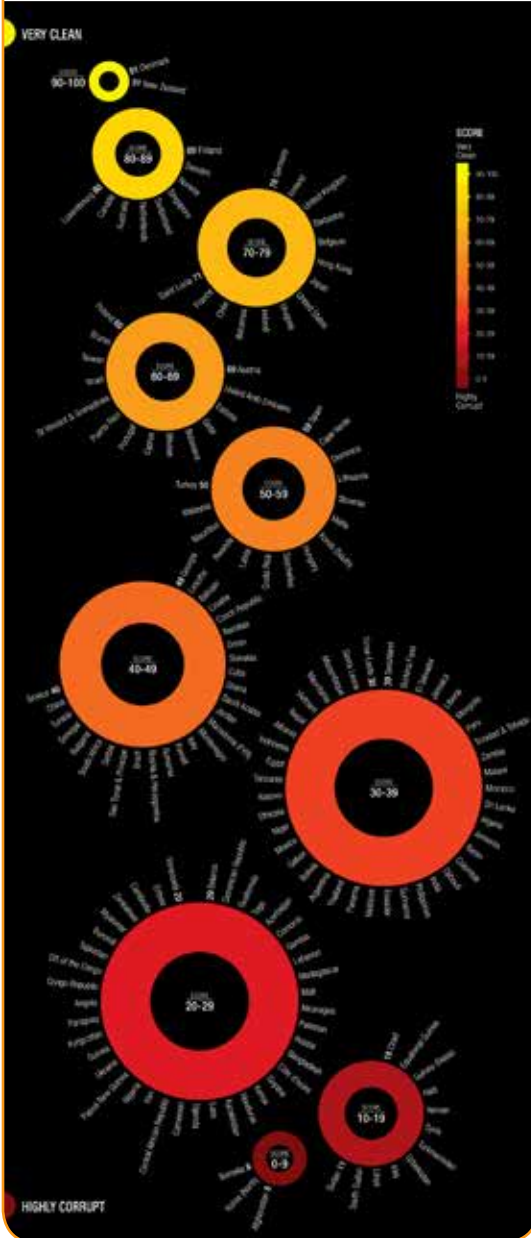
Yolsuzluk Algı Endeksi Açıklandı!

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 177 ülkeyi yolsuzluk algısı kapsamında incelediği, ve yolsuzlukla mücadeleyle ilişkin uluslararası alanda önemli raporlara dayanarak ülkeleri derecelendirdiği Yolsuzluk Algı Endeksi'nin 2013 verileri açıklandı. Raporda incelenen ülkelerin üçte ikisi 100 üzerinden 50'nin altında puan aldı. Danimarka ve Yeni Zelanda 91 puanla birinciliği paylaşırken Afganistan, Kuzey Kore ve Somali sıralamanın en altında yer alan ülkeler oldu.

Uluslararası Webiner: Teknoloji Çağında Siyasetin Finansmanı

Sunlight Foundation, Uluslararası Yolsuzlukla Mücadele Konferansı (IACC) ve Uluslararası Şeffaflık Örgütü ortaklığında 11 Şubat'ta bir webiner düzenlenecek. Siyasetin finansmanında yolsuzluk riskinin azaltılması için teknoloji ve açık verilerin kullanımı üzerine yeni fikirlerin tartışılacağı konferansa internet üzerinden kayıt yaparak katılmak mümkün olacak.

Genç Aktivistler Yolsuzlukla Mücadele Ediyor!

Uluslararası Şeffaflık Örgütü 2013 Yılı Fotoğraf Yarışmasından En İyi Kareler

Bangladeş'te çevrecilerin protestoları ve Yüksek Mahkeme'nin kararlarına rağmen yasalar çiğnenmeye devam ediyor. Yüzlerce balık Dhaka nehrinde ölüyor.

Sony Ramany, Bangladeş

Filipinler, Luzon'da bir köprü. Devlet bu köprünün yapımı için bir bütçe ayırmıştı. Ancak bu bütçenin akıbeti bilinmiyor, çocuklar okullarına sulardan geçerek gidiyor.

Maria Francesca Avila, Filipinler

Hindistan Bangalore'da bir tefeci. Yolsullar, okuma yazma bilmeyenler haklarını savunamıyor, bilgiye ulaşamıyor ve çoğu kez bu yerlerde dolandırılıyor.

Rajarshi Chowdhury, Hindistan

İngiltere'de polis şeffaf görülüyor, insanlar polise güvenmediklerini söylüyor. Halk pek çok kez yöneticileri bu yüzden protesto etti.

Lee Harper, İngiltere

Konfeksiyon işçilerinin cansız bedenleri Rana Plazanın bu enkazının altında. Hukuksuzluğun, yolsuzluğun kurbanı bu binada çalışan yüzlerce işçi oldu. İzinsiz inşa edilen, denetlenmeyen atölyeler can alıyor.

Sumon Yusuf, Bangladeş

Azerbaycan'da ifade özgürlüğü şiddetle baskılanıyor. Fotoğraf muhalefet partilerinin Bakü'de düzenlediği bir protestodan.

Mehman Huseynov, Azerbaycan

“KAYIT PARASI”

BAZEN KAYDA GEÇMEZ!

Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri arayamadığınızda
bizi arayın; haklarınızı öğrenin.
Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

Bu proje, AVRUPA BİRLİĞİ tarafından finanse edilmekte ve
ŞEFFAFLIK DERNEĞİ tarafından yürütülmektedir.

ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

Cep telefonundan aramak için:
(0-212) 219 26 14

www.seffaflik.org

Türkiye'nin Yolsuzlukla Mücadele Karnesi Yine Bildiğiniz Gibi!

Pelin Erdoğan

Yolsuzluk yıllardır Türkiye'nin temel sorunlarından biri olmasına rağmen nadiren gündem olan, medyanın görmekten ve göstermekten, yetkililerin ise mücadele etmekten çekindiği bir alandı. 17 Aralık'ta başlayan operasyonla birlikte kamu yönetimi ve siyasette yolsuzluk riskinin hala yüksek olduğu, yasal mevzuatın yolsuzluğu saklamaya fırsat tanıdığı ve yolsuzlukla mücadelede yol katedilememiş olduğu ciddi bir şekilde tartışılmaya başlandı.

Yolsuzluğun sebep olduğu ekonomik kayıpların ve adaletsizliğin yanında demokratik siyasal sistemi de temelden sarsan bir boyuta ulaştığı kaygısı tüm Türkiye'yi sarmış durumda. Hal böyleyken biz de bu sayımızda Türkiye'nin durumunu bütünlüklü olarak incelemek, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün yaptığı araştırmalar ışığında yolsuzluk riskinin yüksek olduğu alanlara işaret etmek istedik.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün dünya çapında yürüttüğü kamuoyu yoklamaları, uzman görüşleri ve uluslararası alanda önemli araştırmalara dayanarak hazırladığı raporlar, dünya genelinde yolsuzluğun milyonlarca insanı etkileyen bir sorun olmaya devam ettiğini gösterirken Türkiye'nin durumunun da pek iç açıcı olmadığını ortaya koyuyor.

Küresel Yolsuzluk Barometresi, Rüşvet Verenler Endeksi, Yolsuzluk Algı Endeksi gibi pek çok çalışmada değerlendirilen Türkiye için de sonuçlar yolsuzluğun hala ülkenin en önemli problemlerinden biri olduğunu kanıtıyor.

2013 Yolsuzluk Algı Endeksi ve Türkiye

177 ülkede gerçekleştirilen 13 uluslararası araştırmanın bulguları incelenerek hazırlanan Yolsuzluk Algı Endeksi uzmanlar ve iş dünyasının kamu sektöründe yolsuzluk algılarını yansıtmakta. Endeks'te 0-100 değerleri arasında bulunan sıralamada 0 en yüksek yolsuzluk algısı; 100 ise en düşük yolsuzluk algısına karşılık geliyor.

Bribe Payers
Index 2011

RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE
01	NETHERLANDS	8.8
01	SWITZERLAND	8.8
03	BELGIUM	8.7
04	GERMANY	8.6
04	JAPAN	8.6
06	AUSTRALIA	8.5
06	CANADA	8.5
08	SINGAPORE	8.3
08	UNITED KINGDOM	8.1
10	UNITED STATES	8.1
11	FRANCE	8.0
11	SPAIN	8.0
13	SOUTH KOREA	7.9
14	BRAZIL	7.7
15	HONG KONG	7.6
15	ITALY	7.6
15	MALAYSIA	7.6
15	SOUTH AFRICA	7.6
19	TAIWAN	7.5
19	INDIA	7.5
19	TURKEY	7.5
22	SAUDI ARABIA	7.4
23	ARGENTINA	7.3
23	U. ARAB EMIRATES	7.3
25	INDONESIA	7.1
26	MEXICO	7.0
27	CHINA	6.5
28	RUSSIA	6.1

2013 Yılı Yolsuzluk Algı Endeksi'nde yer alan 177 ülkenin %70'i 50'nin altında not aldı. Dünya genelindeki ortalama puan ise 43!Endeksin ilk sıralarında önceki yıllarda olduğu gibi Danimarka, Yeni Zelanda, Finlandiya, İsveç, Norveç, Singapur ve İsviçre yer alıyor. En son sıralarda ise Afganistan, Kuzey Kore ve Somali bulunuyor.

2013 yılı endeksinde Türkiye, Rwanda ve Morityus'un ardında, Malezya ile birlikte 53. sırada yer alıyor. Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi, GRECO Sözleşmesi ve Açık Yönetim Ortaklığı gibi uluslararası sözleşme ve inisiyatiflere taraf olan, BM ve Avrupa Komisyonu gibi uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri izleyen Türkiye'nin hala 53. sırada yer alması verilen taahhütlerin uygulamaya geçmesinde ciddi aksaklıklar olduğunu gösterir nitelikte.

AB üyelik sürecinin etkisiyle e-devlet uygulamalarına geçilmesi, Kamu Etik Kurulu'nun kurulması gibi adımlar 2000'li yıllarda Türkiye'nin sıralamasında hızlı bir

ilerlemeye sebep olmuşken son bir kaç yılda bu ilerlemenin neredeyse durduğunu söylemek mümkün.

Ülkenin yolsuzlukla mücadele karnesini çıkarmak için yolsuzluk algısının yanında deneyimlere ve saha araştırmalarına dayalı çalışmaların da ele alınması gerekmektedir. Bu açıdan Rüşvet Verenler Endeksi ve Küresel Yolsuzluk Barometresi önemli veriler sunuyor.

Rüşvet Verenler Endeksi

Rüşvet Verenler Endeksi, dünya ekonomisinin ihracatta en büyük payına sahip 28 ülkeden şirketlerin ülke dışında iş yaparken rüşvet verme eğilimlerini inceleyen bir çalışma. Buna göre ülkeleri sıralayan Endekste Türkiye, Avrupa ülkelerinin tamamının gerisinde, 19. sırada yer alıyor.

Küresel Yolsuzluk Barometresi'nde Türkiye

2013 yılı Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne göre Türkiye'de gerçekleştirilen ankete katılanların %55'i son üç yılda yolsuzluğun

ülke genelinde arttığını düşünüyor. Ankete katılanların %21'i, yani her beş kişiden biri, 8 kamu hizmetinin en az birinde kamu kurumlarına rüşvet verdiğini belirtiyor. Yolsuzluğa en fazla karıştığı düşünülen kurumlar sıralamasında siyasi partileri sırasıyla medya ve meclis izliyor.

Siyasetçilerin bu sıralamada öne çıkıyor olmasının açıklaması bugünlerde de oldukça bariz hale geldi. Yasama dokunulmazlığının yolsuzluk suçlarını da kapsayacak kadar geniş tutulması, mal varlığı beyanlarının gizli tutulması, siyasetçiler için etik davranış kodlarını belirleyen bir yasanın yokluğu siyaseti yolsuzluğa açık bir alan kılmaya devam ediyor.

Devlet-Savunma Alanında Yolsuzlukla Mücadele Endeksi'nde Türkiye

Endekste, küresel askeri harcamaların %94'ünü oluşturan 82 ülkenin Savunma Bakanlıkları ve Silahlı Kuvvetlerin mercak altına alınıyor. Ülkelerin A bandından F'ye doğru sıralandığı endekste, Türkiye D- bandında (alt ile orta derece arasında), incelenen ülkelerin %49'unun gerisinde kalıyor.

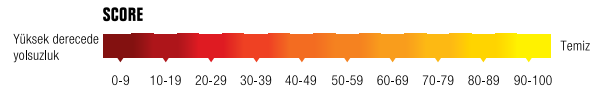
Yolsuzluğu stratejik bir sorun olarak gören askeri bir doktrinin yokluğu, denetiminin ve gözetimin sınırlanması, yolsuzlukları ifşa eden çalışanları korumak ya da teşvik etmek için yasal düzenlemelerin bulunmaması raporda değinilen temel problemleri oluşturuyor.

Savunma Sanayi Şirketleri Yolsuzlukla Mücadele Endeksi'nde Türkiye

Savunma alanında üretim ve hizmet sunan şirketlerin incelendiği raporda Türkiye'den Aselsan ve Otokar yer alıyor. Şeffaflık derecelendirmesinde şirketlerin A bandından F'ye doğru sıralandığı endekste, Aselsan E bandında yer alırken, Otokar ise F bandında kalıyor. Aselsan iç bilgi paylaşımı talebini kabul etse de geciktiği için bu konuda değerlendirilme yapılamadığı da raporda ayrıca belirtiliyor.

OECD Rüşvetle Mücadele Sözleşmesi İlerleme Raporu

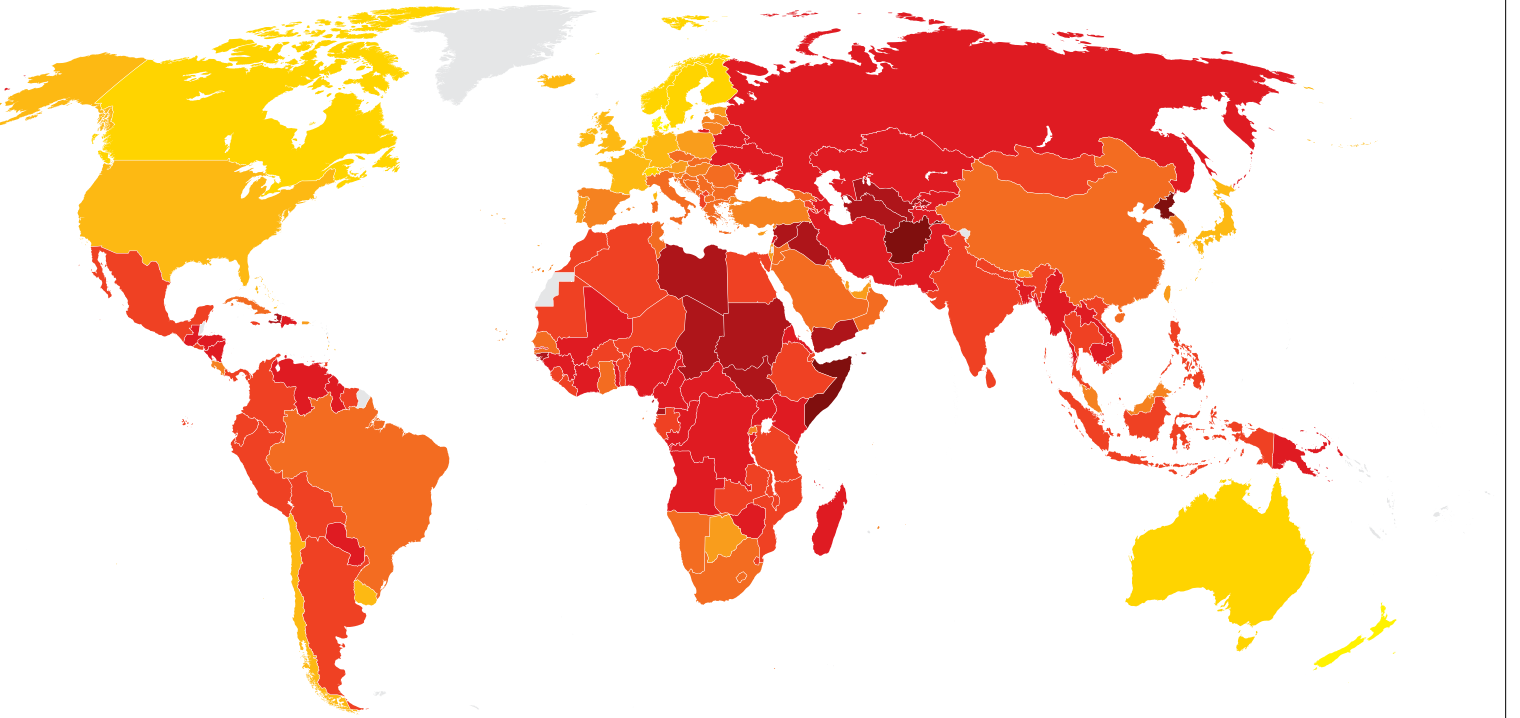
Sözleşme gereklerinin ne derecede gerçekleştirildiğini inceleyen ve ülkeler bazında soruşturma ve davalardan yola

RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE		RANK	COUNTRY/TERRITORY
1	Denmark	91	21	Ireland	72
1	New Zealand	91	22	Bahamas	71
3	Finland	89	22	Chile	71
3	Sweden	89	22	France	71
5	Norway	86	22	Saint Lucia	71
5	Singapore	86	26	Austria	69
7	Switzerland	85	26	United Arab Emirates	69
8	Netherlands	83	28	Estonia	68
9	Australia	81	28	Qatar	68
9	Canada	81	30	Botswana	64
11	Luxembourg	80	31	Bhutan	63
12	Germany	78	31	Cyprus	63
12	Iceland	78	33	Portugal	62
14	United Kingdom	76	33	Puerto Rico	62
15	Barbados	75	33	Saint Vincent and the Grenadines	62
15	Belgium	75	36	Israel	61
15	Hong Kong	75	36	Taiwan	61
18	Japan	74	38	Brunei	60
19	United States	73	38	Poland	60
19	Uruguay	73	40	Spain	59
41	Cape Verde		41	Dominica	
43	Lithuania		43	Slovenia	
45	Malta		46	Korea (South)	
47	Hungary		47	Seychelles	
49	Costa Rica		49	Latvia	
49	Rwanda		52	Mauritius	
53	Malaysia		53	Turkey	
55	Georgia		55	Lesotho	
57	Bahrain		57	Croatia	
57	Czech Republic		57	Namibia	

çıkarak bir ilerleme tablosu çıkaran raporun 2013 yılı incelemesinde Türkiye, sözleşmeyi çok az uyguladığı ya da hiç uygulamadığı belirtilen ülkeler arasında.

Türkiye'nin raporlardaki durumu yetkilileri alarma geçirmesi gereken bir düzeyde olduğu açık. Yolsuzlukla mücadelenin etkinleştirilmesi için pek çok alanda reformlara ihtiyaç var. Bunun için öncelikle yerleşik gizlilik kültürünü yıkmak ve demokrasinin gereği olarak şeffaflığa sahip çıkmak gerekiyor.

SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	RANK
61	Oman	47	80	China	40	94	Suriname	36	119	Sierra Leone	30
61	Slovakia	47	80	Philippines	36	102	Ecuador	35	119	Timor-Leste	30
63	Cuba	46	82	Greece	40	102	Moldova	35	123	Belarus	29
63	Ghana	46	83	Swaziland	39	102	Panama	35	123	Dominican Republic	29
63	Saudi Arabia	46	83	Burkina Faso	38	102	Thailand	35	123	Guatemala	29
66	Jordan	45	83	El Salvador	38	106	Argentina	34	123	Togo	29
67	Macedonia (FYR)	44	83	Jamaica	38	106	Bolivia	34	127	Azerbaijan	28
67	Montenegro	44	83	Liberia	38	106	Gabon	34	127	Comoros	28
69	Italy	43	83	Mongolia	38	106	Mexico	34	127	Gambia	28
69	Kuwait	43	83	Peru	38	106	Niger	34	127	Lebanon	28
69	Romania	43	83	Trinidad and Tobago	38	111	Ethiopia	33	127	Madagascar	28
72	Bosnia and Herzegovina	42	83	Zambia	38	111	Kosovo	33	127	Mali	28
72	Brazil	42	91	Malawi	37	111	Tanzania	33	127	Nicaragua	28
72	Sao Tome and Principe	42	91	Morocco	37	114	Egypt	32	127	Pakistan	28
72	Serbia	42	91	Sri Lanka	37	114	Indonesia	32	127	Russia	28
72	South Africa	42	94	Algeria	36	116	Albania	31	136	Bangladesh	27
77	Bulgaria	41	94	Armenia	36	116	Nepal	31	136	Côte d'Ivoire	27
77	Senegal	41	94	Benin	36	116	Vietnam	31	136	Guyana	27
77	Tunisia	41	94	Colombia	36	119	Mauritania	30	136	Kenya	27
80	China	40	94	Djibouti	36	119	Mozambique	30	140	Honduras	26
			94	India	36	119	Sierra Leone	30			
			94	Philippines	36				140	Kazakhstan	26
									140	Laos	26
									140	Uganda	26
									144	Cameroon	25
									144	Central African Republic	25
									144	Iran	25
									144	Nigeria	25
									144	Papua New Guinea	25
									144	Ukraine	25
									150	Guinea	24
									150	Kyrgyzstan	24
									150	Paraguay	24
									153	Angola	23
									154	Congo Republic	22
									154	Democratic Republic of the Congo	22
									154	Tajikistan	22
									157	Burundi	21
									157	Myanmar	21
									157	Zimbabwe	21
									160	Cambodia	20
									160	Eritrea	20
									160	Venezuela	20
									163	Chad	19
									163	Equatorial Guinea	19
									163	Guinea-Bissau	19
									163	Haiti	19
									167	Yemen	18
									168	Syria	17
									168	Turkmenistan	17
									168	Uzbekistan	17
									171	Iraq	16
									172	Libya	15
									173	South Sudan	14
									174	Sudan	11
									175	Afghanistan	8
									175	Korea (North)	8
									175	Somalia	8

Bu sayımızda farklı alanlarda şeffaflık ve yolsuzlukla mücadeleyi güçlendirmek üzere reformlara ihtiyaç duyulan alanları yansıtmaya çalıştık. Türkiye’de şeffaf bir yönetim anlayışının benimsenmesi ve yolsuzlukla mücadele karnemizde geçer notları görmek için bu alanlarda gerek yasal reformların gerekse uygulamayı sağlayacak mekanizmaların bir an önce hayata geçirilmesi gerekiyor.

Şeffaflığı destekliyoruz

We support transparency

Değer katan deneyim
30 yıldır Türkiye'de

pwc

PwC Türkiye

PwC, tüm dünyada en üst düzey sektör uzmanlığı ile sunduğu denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri ile müşterilerine aradıkları değeri katar.

158 ülke 169.000'i aşkın çalışanı ile PwC yeni bir yaklaşım ve pratik tavsiyeler üretmek üzere müşterileri ile düşünce, deneyim ve çözüm önerilerini paylaşır.

PwC 1981'den bugüne 30 yıldır faaliyet gösterdiği Türkiye'de, İstanbul'da iki, Ankara'da, Bursa'da ve İzmir'de birer ofis olmak üzere toplam 5 ofiste, yaklaşık 1.250 kişilik profesyonel kadrosu ile Türk iş dünyasının aradığı değeri yaratmak için hizmet sunmaktadır.

Şeffaflığı
destekliyoruz

TÜRKOĞLU & ÇELEPÇİ

AVUKATLIK ORTAKLIĞI

5 ADIMDA TEMİZ SİYASET!

E. Oya Özarslan

*Seffalık Derneği
Yönetim Kurulu
Başkanı*

Uluslararası Şeffalık Örgütü'nün Temmuz 2013' te açıkladığı Küresel Yolsuzluk Barometresi'ne göre, Türkiye'deki vatandaşlar, yolsuzluğa en fazla karışan kurumlar olarak siyasi partiler, parlamento ve medyayı görmektedir. Halkın % 66 sı siyasi partileri yolsuz bir kurum olarak değerlendirmekte, bunu sırasıyla medya %56 ve parlamento % 55 oranlarıyla takip etmektedir. Aynı araştırmanın 2010 yılındaki sonuçlarına göre ilk üç sırada özel sektör, kamu görevlileri ve eğitim sistemi yer alırken, 4. sırada bulunan siyasi partiler üç yıl içinde ilk sıraya yükselmiş görünüyor. Herhalde bunu siyasi hayatımız açısından kırmızı alarm veren bir durum olarak görmek çok yanlış bir yorum olmayacaktır.

Ülkemizde iktidarlar değişse de değişmeyen belli konular var, bunların değişmesi için yine doğal olarak yasama organına ve siyaset kurumlarına bakıyoruz. Ama öte yandan, bugüne kadar herhangi bir kısıtlama olmadan faaliyetlerini serbest bir biçimde yürüten, ayrıca belirli koruma mekanizmalarına sığınarak siyaset yapmanın kolaylıkları ve avantajlarından vazgeçmek istemeyen bir kurumdan beklenti içinde olmak ne kadar doğru, belki öncelikle bunu düşünmek gerekiyor.

Tüm gelişmiş demokrasilerde olduğu gibi sanırım burada da sade vatandaş ve sivil

toplumun sesini yükseltmesinin zamanı geldi. Şeffalık Derneği olarak, 13 Ocak 2014 tarihinde siyaset alanındaki temel politika önerilerini dile getirdik ve 5 Adımda Temiz Siyaset açıklaması yaptık. Bu öneriler çerçevesinde bir ilk adım niteliğinde olan "Mal Varlıkları Açıklansın" başlıklı bir imza kampanyası başlattık (Kampanyayı change.org/TemizSiyaset linkinden inceleyebilirsiniz). Şimdi bu öneriler ve imza kampanyası özelinde siyasetin temizlenmesi için yapılabilecek hususlara bir bakalım.

İlk Adım: Mal Varlıklarının Açıklanması

Dünyada mal varlıklarının izlenmesinde bir kaç değişik yöntem bulunsa da, yükselen eğilim milletvekilleri ve yüksek düzeydeki bürokratların mal varlıklarının kamuya açık olması yönündedir. Genelde bir internet sitesinde mal varlıklarının düzenli bir şekilde açıklandığı, böylece kamunun izleme ve denetim görevini yerine getirmesine imkan tanıdığı bir sistem uygulanmaktadır. Dünya Bankası'nın 2009 tarihli bir çalışmasına göre sadece Amerika, Fransa, Almanya gibi gelişmiş ülkelerin değil Arjantin'den Rusya'ya, Uganda'dan Tayland'a, Polonya'dan Bolivya'ya varan uzun bir listede birçok ülkenin mal varlıklarının kamuya açık olması sistemini benimsediğini görüyoruz.

Etkili bir yolsuzlukla mücadele aracı olan bu sisteme göre, toplumdaki vekalet alarak ülkenin yönetimine talip olan siyasetçiler ile kilit niteliğinde görev üstlenen üst düzey kamu görevlilerinin mal varlıklarının açıklanması gerekmektedir. Sistemin daha etkili işlemesi ve görevlinin haksız edindiği malları ailesi üzerine geçirmesini önlemek için sadece bildirim yükümlülüğü altında bulunan görevliler değil 1. dereceden yakınları da bu kapsam altında bulunmaktadır.

Mal varlıklarının açıklanmasına ilişkin süreç, bu yükümlülük altında bulunan kamu görevlilerinin göreve geldikleri tarihte mal beyanında bulunması, bu beyanın kamuya paylaşılması ve her sene bu beyanın periyodik olarak yenilenmesi şeklinde gerçekleşmektedir. 17 Aralık Yolsuzluk Soruşturamaları sonrasında hükümet yetkilileri tarafından Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın mal varlığının zaten kamuya açık olduğu belirtilmişti. Ancak sözkonusu açıklama, Haziran 2011 tarihli olup, Başbakan'ın göreve geldiği tarihteki varlığı bilinmediği, ayrıca periyodik yenilemelerin yapılmadığı anlaşıldığı için, tarihin belli bir noktasında sahip olunan mal varlığının açıklanması niteliğindeki bu işlemin, yolsuzlukla mücadeleye ilişkin bu basit mekanizmaya uygun olmadığını ifade edebiliriz.

2012 yılında Hükümetimizin Açık Yönetim Ortaklığına dahil olmayı kabul etmesi dolayısıyla aslında bu uluslararası platformun gerekliliklerinden biri olan mal varlıklarının açıklanması da ülkemizin sorumlulukları arasına girmiştir.

Şeffaflık Derneği tarafından Change.org sitesi üzerinden change.org/TemizSiyaset linkiyle başlatılan imza kampanyasında hali hazırda 12.500 civarında imza toplanmış bulunmaktadır. Kampanya yerel seçimler sonrasına kadar sürdürülerek, belediye başkan adaylarından da mal varlığı ve seçim finansmanı açıklanması talep edilecektir. Bilahare de tüm imzaların TBMM başta olmak üzere, Bakanlıklar ve Başbakanlık Teftiş Kuruluna bir dilekçeyle verilmesi ve bu konuda bir değişim yaratılması planlanmaktadır.

Konuyla ilgili farkındalık yaratmayı ve sivil toplumun güçlendirilmesini hedefleyen bu kampanyaya katılımın çoğalması halinde bir değişim yaratma imkanı bulunduğunu umut ediyoruz

Dokunulmazlık Ödülü

2013 yılının son günlerinde Organize Suçlar ve Yolsuzluk Raporlaması Projesi isimli bir uluslararası kuruluş (the Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP)) Romanya hükümetine en fazla yolsuzluğa bulaşmış hükümet ödülünü verdi. Bunun sebebi, Romanya hükümetinin geçtiğimiz sene bir kanun hazırlayarak, milletvekili dokunulmazlığını, rüşvet, kayırmacılık, çıkar çatışması gibi yolsuzlukla ilgili halleri de içerecek şekilde genişletmek istemeseydi. Halihazırda 28 milletvekilinin yolsuzlukla ilgili davasının bulunduğu Romanya'da, bu kanunun parlamentoda herhangi bir tartışma olmadan geçmiş olması herhalde şaşırtıcı olmamalı.

Romanya'ya bu ödülün verildiğini duyunca doğrusu ilk tepkim, bu konuda da hakkımızın yendiği şeklindeydi. Çünkü Türkiye, yolsuzlukla ilgili suçları da içeren en geniş kapsamlı dokunulmazlıkların yıllardır yürürlükte olduğu ender ülkelerden biridir.

Bir ara dolandırıcılıktan mazot kaçaklığına kadar uzanan geniş bir profildeki bir çok milletvekili meclis çatısı altında bulunmaktaydı. Herhalde Jet Fadıl örneği ve hakkında açılan davalara rağmen bu kişinin nasıl Meclis'e girip dokunulmazlıktan yararlanabildiği konusu hala bir çok kişinin hafızasında tazeliğini korumaktadır.

Bugün de açıkça görülüyor ki, mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacağına ilişkin çeşitli seçim vaatlerine rağmen, bu konuda hala aynı yerde sayıyor ve bu ayıbı sürdürüyoruz.

Bu gidişle Türkiye'ye yolsuzlukları en uzun süreyle ve ısrarlı bir şekilde dokunulmazlıklar kapsamında tutan ülke ödülü verilirse, hiç şaşırmamak gerek.

Siyasi Etik Neye Benzer?

Türkiye halihazırda siyasi etik gibi bir kavramla tanışmış değildir! Neden dersiniz, öncelikli olarak bu konuda bir yasal düzenlememiz yok! Etik yasayla mı olur diyeceklere de hak vermek lazım tabii, ancak bu kavram siyasi kültürün içinde kökleşmiş bir unsur değilse, mutlaka gerekli düzenlemeler yaparak ortama enjekte etmek gerekiyor.

2004 yılında Başbakanlık Etik Kurulu'nun kurulmasından sonra bu konuda bir ümit

belirmişse de, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik 2. Maddesine göre "Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı mensupları ve üniversiteler hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz."

Bir kamu görevlisi için etik kurallara uyma yükümlülüğü varken, neden siyasetçilerimiz bundan muaf tutulmuş olabilir? Bir tahminde bulunmak gerekirse, siyasetçiler için bilahare özel düzenlemeler yapılacağı düşünülmüş olabilir ama geçen bunca zaman zarfında siyasi etik kurallarını düzenleyen bir kanun çıkarılmadığı için alan tümüyle boş kalmış gözüküyor.

Böylece, örneğin, sade bir devlet memurunun hediye alma yasağı varken ve de bu konuda parayla ölçülebilen bir alt limit dahi bulunmazken, milletvekillerine hediye alma konusunda getirilmiş herhangi bir sınırlama bulunmuyor. Ve herhalde tam da bu sebeple, 17 Aralık'tan sonra çeşitli Bakanlara verildiği iddia edilen çok pahalı hediyeler ve seyahatlere ilişkin ne bir açıklama duyabildik, ne de sözkonusu hediyeler için yapılacak bir şey bulunuyor.

Normal bir ülkede süreç nasıl işlerdi diye baktığımızda, bu gibi durumların büyük olay olduğunu ve siyasetçilerin hesap vermek zorunda kaldığını görüyoruz. Örneğin, Almanya'nın 10. Cumhurbaşkanı Christian Wulf'un Noel zamanı ailesiyle beraber gittiği tatildeki aile fertlerinin ekonomi biletlerinin businessse yükseltilmesi dolayısıyla, nüfuz kullandığı yol-

undaki iddialarla savcı önünde hesap verdiğini hatırlayabiliriz. Yine Wulf'un valiliği döneminde bir arkadaşının eşinden faiz oranı düşük özel bir kredi aldığı için Cumhurbaşkanlığından istifa etmek zorunda kalmasını. Ya da Tony Blair'in Mont Blanc şatosunda ağırlandıktan dolayı başının çok ağrıdığını. Bu örnekleri gördüğümüzde, biz mi sürreal bir dünyada yaşıyoruz yoksa onlar mı doğrusu ayırt etmek güçleşiyor.

Siyasetin Finansmanı, Bu Paralar Nereden Geliyor?

Siyasette yolsuzluğa en açık alanlardan birisi de siyasetçiler ve siyasi partilerin finansmanıdır.

Mevzuatımızda siyasi partilerin gelir ve giderlerine şeffaflık zorunluluğu getiren bir hüküm bulunmamakta. Bu sebeple bir çok partinin finansallarını açıklamadığını, ancak bütçelerin partilerin tercihine bağlı olarak açıklandığını görüyoruz. Buna göre örneğin, iki büyük partinin internet sitelerinde gelir gider cetvelleri paylaşılmakta, ancak bunlar son derece yetersiz, gelir ve giderleri sadece kalemler halinde belirten ve gelirin kaynağını ifade etmeyen belgeler niteliğinde bulunmaktadır.

Bu gelir gider cetvellerindeki kalemlere bakıldığında, aslında siyasi partilerin gelirlerinin büyük bir kısmının kamu kaynaklarından geldiği görülüyor. Siyasi partilere hazine yardımının dağıtılışındaki objektif olmayan sistemin partiler arasında adaletsizlik yarattığı, ayrıca son seçimde en çok oy olan partiye daha çok yardımın yapılması şeklinde özetlenebilecek bu sistemin "statükoyu" koruduğu ve siyasi rekabeti engellediği bir gerçektir. Tüm bunlara rağmen partilerin finansman açısından daha bağımsız kalabilmeleri gibi olumlu bir amaçla getirilen bu sistem, partilerin nerelere harcama yaptığının kamuya açıklanmasını zorunlu kılmadığından bir başka önemli eksiklik içermekte, şeffaflık ve hesap verebilirlik gerçekleşmemektedir.

Hazine yardımı dışında, yardım ve bağışların partilerin gelir gider cetvelleri içinde göreceli olarak ufak bir kalem şeklinde yer tuttuğu görüyoruz. Ancak, Türkiye siyasetinde herkesin bildiği bir sır niteliğinde olan "nakit bağış" sistemi geçerlidir, bu sebeple kayıtlara geçmeyen bir çok bağışın olduğu bir gerçektir. Ayrıca özellikle de, seçim zamanlarında

adayların bir çok harcamasının aynı olarak ticaret erbabi tarafından karşılandığı bilinmektedir. Buna göre aday, seçim döneminde elini fazla cebine atmadan geçirebilmekte, tanıtım, gezi ve yemekler gibi her türlü masraf doğrudan 3. kişiler tarafından karşılanmaktadır. Tabi kayıtlara geçmeyen bu masrafların adayın seçilmesi halinde kendisinin borç hanesine yazılacağı ve sonradan da faturanın hepimize çıkacağını tahmin etmek için müneccim olmaya gerek yok. Türkiye’de yaşayan ortalama bir insan kayırmacılığın ne kadar yaygın olduğunu ve bunun için de yoğunlukla ihale sistemin kullanıldığının farkındadır.

Tüm bunların üzerine bir de seçim kampanyalarına ilişkin herhangi bir şeffaflığın bulunmadığını belirtmekte yarar var. Ülkemizde siyasi partiler ve adayların seçim kampanya bütçelerini ve harcamalarını açıklamasına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır ve bu güne kadar da seçim bütçesini ve harcamasını açıklayan bir parti ya da adaya rastlanmamıştır. Bu sebeple ne paraların kimden ve nereden geldiğini biliriz, ne de bunların usulüne göre harcandığını görüp denetleyecek bir sistem bulunmakta! Ama bu paralarla finanse edilen parti ve adayların birbirine yarışır şekilde dağıttığı ve sokaklarda çöpe dönüşen broşür ve bayraklardan sonuna kadar yakınma hakkınız mevcuttur.

Seçimlere 3. Göz

Seçimlerin adil ve şeffaf geçmesi için izleme ve denetim yapılabilme imkanının bulunmaması siyaset alanındaki önemli bir başka sorunlu alanı işaret etmektedir.

Seçimlerle ilgili mevzuatımıza göre, siyasi partiler ve bağımsız adaylar, müşahit tayin ederek sandık başında durabilmekte ve seçim sürecini baştan sona izleyerek tutanağın bir örneğini alabilmektedir. Her ne kadar sandıkların açılması ve sayım işlemlerinin açık olacağı belirtilmişse de, siyasi parti ve bağımsız aday müşahitleri dışındaki kişi ve kurumların sandık başında izleme ve denetim yapmalarını garanti edecek bir hüküm bulunmamaktadır.

Siyaset kurumuna ait aktörler dışında seçimleri izleyecek bağımsız kişi ve kurumların varlığı seçim sürecine ilişkin yolsuzlukların önlenmesi ve adil ve şeffaf bir seçim süreci geçirilmesi için hayati derecede önemlidir.

Yaklaşan belediye seçimlerinde temiz bir seçim süreci geçirilebilmesi için “Sandık Başındayız”, “Oy ve Ötesi”, “Ortak Nokta” ve “Temiz Seçim Platformu” gibi gruplar çalışmaya başlamıştır. Aslında tamamen siyaset dışı olan bu sivil oluşumlar, mevzuatımızdaki yukarıda bahsedilen yetersizliklerden dolayı oluşan bu tür engelleri aşabilmek için çeşitli formüller üretmekte çabası içindedir.

Tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bağımsız 3. şahıs ve kurumların ve sivil toplum örgütlerinin seçimlere hile karıştırılmadan, seçmenin iradesinin sandığa tam yansıdığını görebilmek için izleme ve denetim görevini üstlenmeleri mümkün olmalıdır.

Son Söz

Tüm bu yukarıda anlattıklarımı bir dönüp okuduğumda aslında bir çok alanda nasıl yetersiz, eski ve çağdışı düzenlemeler ve uygulamalar ile boğuştuğumuzu bir kere daha görmemek mümkün değil. Bu atalet sürüp gittikçe sanırım aynı şekilde debelenmeye de devam edeceğiz.

Yolsuzluk kader olmasın diyorsak, yapılacaklar aslında belli ve çok da açık. Tüm dünyada uygulanan belli yöntemler ve test edilmiş mekanizmalar var, riskli alanları seçip, çalışmaya başlamak gerekiyor sadece. 5 Adımda Temiz Siyaset bize yol haritasını gösteriyor!

Uyanma Uyarma zamanı! Time to wake up

yolsuzlukla
mücadeleye
sen de
katıl,
sen de
sesini
duyur

Temiz siyaset için imzanızla destek verin!
<http://www.change.org/TemizSiyaset>

TEMİZ SİYASET İÇİN MAL VARLIKLARI AÇIKLANSIN!

www.change.org/TemizSiyaset

Son günlerde yolsuzluk soruşturmaları dolayısıyla siyasette ve kamu yönetiminde şeffaf ve hesap verebilir bir hukuksal altyapı ve işleyişe duyulan ihtiyaç bir kez daha açık bir şekilde ortaya çıkmıştır!

Temiz Siyaset için ilk adım mal varlıklarının açıklanması, şeffaflaştırılması!

Dünyadaki tüm gelişmiş demokrasilerde siyasetçiler ve üst düzey kamu görevlilerinin mal varlığı halkla açık bir şekilde paylaşılır! Rusya, Ukrayna, Bolivya, Uganda, Cezayir, Tayland gibi yolsuzluk algısı yüksek ve demokratik işleyişinde problemler yaşayan bir ülkede dahi milletvekillerinin malvarlığına internet üzerinden ulaşılabilir. Ülkemiz şeffaf ve dürüst bir yönetimin ihtiyaç duyduğu bazı temel mekanizmalardan yoksundur!

Kamu görevi ile yetkilendirilmiş kişilerin hesap verebilirliğini sağlayan, mal bildirimlerini şeffaflaştıran ve izlemeye açan bir sisteme acil olarak ihtiyacımız var! Bu sistem, vatandaşların izleme mekanizmasına katılması ve etkili bir denetimi mümkün kılacak, böylelikle yolsuzluk ve rüşvete izin vermeyen bir yönetim anlayışı oluşturulacaktır!

Türkiye’de 1990 yılından beri yolsuzlukları ve rüşveti önlemeyi amaçlayan ve mal bildiriminde bulunulmasını düzenleyen bir kanun var: 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu.

Peki, bu kanuna göre mal bildiriminde bulunması gereken hangi siyasetçi, üst düzey kamu görevlisi, medya sahibi ya da

başyazarın mal varlığından haberdarız? Galiba hiç...

Çünkü, bu kanun mal bildirimlerinin gizli tutulması gerektiğini söylüyor!

Mal bildirimlerinin gizli tutulması, ilgili kamu görevlisi hakkında bir soruşturma açılmadığı sürece sicil dosyalarında kapalı olarak kalması ve herhangi bir kontrolünün yapılmaması ülkemizdeki gizlilik kültürünü artırmakta ve kamunun zararına sonuçların ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir.

Yolsuzlukların önlenmesi; dürüst, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışını esas alan temiz siyaset ve kamu yönetimi için;

- Mal bildiriminde bulunmakla yükümlü olan başta seçimle iş başına gelen her tür kamu görevlileri, bakanlar kurulu üyeleri, milletvekilleri, üst düzey bürokratlar, siyasi parti başkanları, gazete sahipleri, başyazarların mal bildirimleri halkla paylaşmalıdır.
- Bildirimlerinin derlendiği, vatandaşlarla açık ve düzenli bir şekilde paylaşıldığı bir internet sitesi kurulmalıdır.
- Daha etkili bir izleme ve denetleme mekanizmasının oluşturulması için mal bildirimleri her yıl yenilenmeli ve bildirimlerdeki bariz değişiklikler kontrol edilmelidir.

Mal bildirimlerinin şeffaf hale getirilmesi, izleme ve denetlemeye açılması da Türkiye’nin uluslararası taahhütlerini yerine getirmesi açısından da kritik bir öneme sahiptir.

Kampanyamızı www.change.org/TemizSiyaset linkinden imzalayarak ve sosyal medyada paylaşarak temiz siyaset için taleplerimizi duyurmamıza destek olabilirsiniz.

KAMU ALIMLARI ve DÜRÜST YÖNETİM: YASA NEDEN SIK DEĞİŞİYOR?

Hıfzı DEVECİ¹

Giriş

Türkiye’de son olaylar gözlerimizi yeniden kamu ihale sistemine çevirmemize neden oldu. Siyaset-yargı-emniyet arasında sürüp giden çatışmanın odağında yine on milyarlarca dolarlık kamu alım-satım işlemlerinin yolsuz biçimde gerçekleştirildiği iddiaları var. Doğruluklarını araştırmak-kanıtlamak işimiz değil; biz sadece ihale düzenimiz nerelerden su kaçııyor, ona bakabiliriz.

Bugünkü ihale düzeninin temeli; 2002 yılında yayımlanmış ve 2003 başında yürürlüğe girmiş

olan iki adet yasadır; önceki ihale yasası da (garip biçimde) yürürlükte. 4734 ve 4735 sayılı yeni yasalar (İhale Yasası ve Sözleşmeler Yasası) mal ve hizmet alımları ile yapım işlerini kapsamaktadır; kiralama, trampa, mülkiyetin gayri aynı haklarından birinin tesisi, taşıma işleri, taşınmaz mal alımları ise 2886 sayılı (eski) İhale Yasası’na göre yürütülmektedir.

2002 yılında kamu alımlarına çeki-düzen verme ihtiyacı, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların hazırladıkları çeşitli raporlardan kaynaklanmıştır. Söz konusu raporlar;

- Türkiye’de kamu kesiminin yüksek

düzeyde yolsuzluk ürettiğini;

- Yolsuzluğun büyük kısmının kamu alım-satımlarından kaynaklandığını;
- Tüm kamu alımlarının (en iyimser tahminle) %15-20'sinin kesinlikle yolsuz olduğunu;

saptamaktaydı.

Yeni Dönem, Yeni Yasalar

Koalisyon hükümetinin, büyük olasılıkla (o zamanlar çok gereksinim duyduğumuz) IMF musluğunun kapanmasını önlemek için yapmak zorunda kaldığı yeni yasalar neler getirmişti? Kısaca bunlara bakalım:

- En önemli yenilik, Kamu İhale Kurumunun kurulmasıydı. Bu yeni üst kurumun özerk olması ve kamu ihalelerinde “düzenleyici-denetleyici” işlev görmesi öngörülmüştü.
- İhale Yasasının kapsamı genişletilmişti. Bütün genel ve katma bütçeli idareler, özel idareler, belediyeler, KİT’ler, her çeşit fonlar, özel kanunlarla kurulmuş ve kamu hizmeti gören bütün kuruluşlar, sosyal güvenlik kuruluşları ile bunların % 50’den fazla sermaye payıyla sahip oldukları her çeşit kuruluş Yasanın kapsamı içine alınmıştı.
- İş bedellerinin ihale yapıldıktan sonra ikiye-üçe katlanmasına engel olmak için, keşif cetveli üzerinden birim fiyatla ihale yapılmasından vazgeçilmişti. Artık önce işlerin uygulama projeleri yapılacak, sonra da anahtar teslimi götürü bedel üzerinden ihale edilecekti. Sadece, bazı özellikli altyapı işlerinde eskiden olduğu gibi birim fiyatla ihale yapılabilmesi kabul edilmişti.
- Kayda değer öteki yenilikler de şunlardı: Temel ihale ilkeleri arasına “saydamlık, eşit muamele, kamuoyu denetimi, kamu kaynaklarının verimli kullanımı” girmişti; aşırı düşük teklif sahipleri bu fiyat düşüklüğünü mantıklı gerekçelerle izah etmekle yükümlü tutulmuşlardı; başta gelen yolsuzluk kaynaklarından biri olan emanet usulü de bundan böyle uygulanmayacaktı.

Yenilikler önemliydi, ama daha da önemli olan elbette uygulamaydı. Yasaları yapan koalisyon hükümetinin onları nasıl uygulayacağını

görme şansımız pek olmadı, çünkü 2003 yılında yapılan seçimlerle hükümet değişti. İktidara gelen siyasi kadronun bu alandaki en önemli mesaisi ise “Kuralların arkasından nasıl dolaşırız” sorusuna yanıt aramak (ve bulmak) oldu.

Neler Değişti?

Kuşkusuz ki yasalar dinamik metinlerdir; her yasada zaman içinde değişiklikler gerekebilir. Fakat ihale sistemi üzerindeki oynamalar, “zamanın ruhu, değişen koşullar, yeni gelişmeler” gibi mantıklı gerekçelerden çok, “iktidarın kamu parasını kurallara fazla takılmadan harcamasını sağlamak” amacına dönük oldu.

Bugüne kadar, 4734 sayılı İhale Yasası’nda 31 kez (30’u Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından) değişiklik yapılmıştır; fakat “sistemle oynamalar” bundan ibaret değildir. Yeni oluşturulan kamu kurumlarının, geçici ya da sürekli nitelikteki kamusal oluşumlar kendi kuruluş yasalarıyla “İhale Kanununa tabi” olmaktan çıkarılmaktadır.

İhale Yasasında yapılan değişiklikleri özetlemek gerekirse, şöyle bir liste yapabiliriz:

(1) Karşımıza en sık çıkan değişiklik, “istisnaların” sürekli genişlemesidir. Kapsamdaki kamu kurumlarının, bazı mal ve hizmet alımları bakımından Yasaya tabi olmaksızın işlem yapabilmeleri demek olan istisnalara tümünden karşı çıkmak bazen mümkün olmayabilir; örneğin

deprem sırasındaki acil gıda-tıbbi malzeme-barınma alımları böyledir. Mülki amirlere ve komisyonlara "limitli" yetkiler verilir, onlar da hızlıca hareket ederek gereksinimleri sağlarlar. Fakat Yasanın istisnalarla ilgili (ilk yayımlandığında kısacık olan) 3. maddesi, zaman içinde devasa bir boyut almıştır. Bugün, istisna maddeleri içinde öyleleri vardır ki bunların aciliyetinden söz etmek olanaksızdır. Söz gelimi, dış finansmanla yapılacak bütün alımlar (yapım işleri dahil); kamu iktisadi teşebbüslerinin hemen hemen bütün alımları; özelleştirme kapsamındaki kuruluşların bütün danışmanlık alımları; THY ve bağlı kuruluşlarının bütün alımları; BOTAŞ'ın doğalgaz ve likitgaz alımları; Kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili her türlü onarım-yenileme vs. alımları zaman içinde yasadan istisna edilmiştir.

(2) Başka bir değişiklik alanı, "kapsam"dır. Yasanın 2. maddesinde sınırları çizilen kapsam, zaman içinde pek fazla değişmemiş gibi görünse de çok önemli bir değişiklik yine de gözlerden kaçmıyor: Yasanın ilk halinde kapsama dahil olan enerji, su, ulaştırma ve telekomünikasyon KİT'leri, sonraki değişikliklerle kapsam dışı bırakılmışlardır.² Böylece DSI'nin, Karayolları'nın, Devlet Demiryolları'nın, elektrik üretim ve dağıtım

KİT'lerinin bütün yapım ve satınalma işleri kapsam dışında kalmıştır.

Fakat, kapsam konusunda sözü edilmesi gereken, çok önemli başka şeyler de vardır:

2003'ten bu yana, yeni kurulan hemen hemen bütün kamu kurumlarının kuruluş yasalarına, kararnamelerine, ana sözleşmelerine, "Kamu İhale Kanununa tabi değildir" hükmü mutlaka yazılmaktadır.

Çeşitli geçici-sürekli kamusal organizasyonlar da İhale Yasası Kapsamı dışında bırakılmaktadır.

Ülkenin en büyük dönüşüm-yenileme projeleri olan "KENTSEL DÖNÜŞÜM"³ uygulamaları da İhale Yasasının kapsamında değildir.

Yap-İşlet-Devret yöntemiyle özel sektör finansmanı ile gerçekleştirilen dev yatırım projeleri (Üçüncü Boğaz Köprüsü, Üçüncü Havaalanı vs.) de bambaşka kurallara göre yürütülmekte, İhale Yasasının hiçbir gözetim-denetim kuralı (İhale Kurumu gözetimi gibi) buralarda işlememektedir.

(3) Yasadan kaçınmanın bir diğer yöntemi, mal ve hizmet alımlarını "doğrudan temin"

yöntemiyle gerçekleştirmek olmuştur.⁴ Yasanın doğrudan temin yöntemiyle yapılabilecek alımlar listesi de zaman içinde epeyce genişlemiştir.

(4) Bir kısım istisnalar da yasanın içine sonradan katılan geçici maddelerle sağlanmıştır. Bu türden istisnaların en dikkat çekici örneği, Milli Eğitim okullarında e-kitap, internet erişimi, tablet, bilgisayar gibi elektronik aygıt ve sistemlerin sağlanmasına ilişkin FATİH Projesi ile ilgili alımlardır.

(5) Yasadaki en önemli değişiklikler ise hiç kuşkusuz Kamu İhale Kurumu'nun yetki ve görevlerinde yapılanlardır. Kamu alımlarının saydam, rekabetçi ve eşitlikçi biçimde; güvenilir bir ortamda karşılanmasını, böylece kaynakların verimli kullanılmasını gözetmek-denetlemek için kurulmuş olan Üst Kurul; çeşitli değişiklikler sonrasında bu fonksiyonundan önemli ölçüde uzaklaştırılmıştır. Bu değişikliklerden en önemlileri şunlardır:

- İlk olarak, "Kurum gerekli gördüğü takdirde, bu Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık bulunduğu ilişkin iddiaları da inceler ve sonuçlandırır." cümlesi Yasa metninden çıkarılmış⁵ ve böylelikle Kurumun ihale uygunsuzlukları karşısında "ihbar ve iddialar üzerine kendiliğinden" harekete geçmesinin önü kesilmiştir. Bu değişiklikte, Kuruma şikayette bulunabilecek olanlar, "Hukuka aykırı işlem veya eylemler nedeniyle bir hak kaybına veya zarara uğradığını veya zarara uğramasının muhtemel olduğunu iddia eden aday veya istekli ile istekli olabilecekler" ile sınırlanmış olmaktadır. Değişikliğin yapıldığı 05.12.2008 tarihinden bu yana İhale Kurumu, basında ve kamuoyunda ağır kuşkular ve söylentiler, hatta yazılı ihbarlar olsa bile kendiliğinden harekete geçememektedir.
- Sonra, Kurumun "şikayetleri inceleme yöntemi" üzerinde kısıtlama yapılmıştır. Kurum inceleme bakımından tam bir serbestiye sahipken, yapılan değişiklikler⁶ sonrasında "İtirazen şikayet başvurularını, başvuru sahibinin iddiaları ile idarenin şikayet üzerine aldığı kararda belirlenen hususlar ve itiraz edilen işlemler bakımından eşit muamele ilkesinin ihlal edilip edilmediği açılarından" inceleyebilir

hale getirilmiştir. Böylece kurumun inceleme fonksiyonu çok büyük ölçüde kısıtlanmıştır. Bu değişikliğin ne anlama geldiği, aşağıda örneklenmektedir:

Katılımcılardan biri, ihaleyi kazanan yüklenicinin belgelerinde eksiklik olduğunu iddia etmiş olsun. Kurum da yaptığı inceleme sonucunda yüklenicinin belgelerinde herhangi bir eksiklik bulmamış, fakat bu arada ihalenin iptalini gerektirecek başka usulsüzlükleri saptamış olsun. Kurum bu durumda "ihalede hiçbir sorun olmadığına" hükmedecek, öteki usulsüzlüklere (Doğal olarak şikayetçi bunları bilmediği için dilekçesinde yer vermemiş olacaktır.) kararında hiç değinemeyecektir.

- Şikayet ve itirazen şikayet başvurularının süresinde de kısaltmalar yapılmıştır. Yasanın ilk halinde, idarelere yapılacak şikayet başvurusunun süresi "durumun farkına varılmasından itibaren" on beş gün ve İhale Kurumuna başvuru süresi de "idarenin olumsuz kararından sonra" on beş gün iken; sonradan yapılan değişikliklerle idarelere başvuru süresi beş ilâ on gün olarak; Kuruma başvuru süresi ise beş gün olarak değiştirilmiştir.
- Yasanın ilk halinde, Kuruma şikayette bulunacaklardan çok küçük bir başvuru bedeli (eski para ile yüz elli milyon, yeni para ile 150) alınması öngörülmüşken, değişikliklerden sonra ihale bedeline endekslenmiş biçimde, bin 1336 Lira ile 5354 Lira arasında değişen⁷ başvuru bedelleri alınmaktadır.
- Komisyonların ya da ihale yetkilisinin ihalenin iptaline ilişkin kararları artık Kurum tarafından inceleme konusu yapılamayacaktır. İptal kararı, sadece şikayet ve itirazen şikayet sonucunda verilmişse ancak o zaman Kurum'ca incelenebilecektir.
- Yasanın ilk halinde, belli koşullarda Kurumun karar verinceye kadar ihale sürecini geçici olarak durdurma yetkisi varken, bu yetki kaldırılmıştır.

Saydığımız bütün bu değişiklik-ekleme-çıkarmalar; Yasanın 5. maddesindeki "temel ilkeler"de öngörülen hedeflerle uyumsuzdur; ama sözü edilmesi gereken başka uyumsuzluklar da vardır.

Başka Neler var?

Yasanın ilkeleri arasında açıklık, şeffaflık ve kamuoyu denetimi önemli yer tutmaktadır. Fakat bunların sağlanması için yeterli güvenceler ya öngörülmemiştir ya da uygulamalar yetersizdir.

En önemli ihale prensiplerinden “saydamlık” ve “gizlilik” arasında anlamlı bir denge bulunmamaktadır. İhale işlerinin doğası gereği, bazı süreçlerin ve parasal tutarların geçici ya da sürekli olarak katılımcılardan ve kamuoyundan gizlenmesi gerekebilir. İhale sonuçlanana kadar yaklaşık maliyetin gizli tutulması buna örnektir. Fakat ihale komisyonlarının değerlendirme çalışmalarının gizlenmesi, bu kapsamda görülmemelidir.

Yasanın 36. maddesine göre, ihale komisyonları ihale saatinde teklif zarflarını isteklilerin ve hazır bulunanlar önünde açmakta; belgelerin tamam, tekliflerin ve teminatların uygun olup olmadığını saptamakta, isteklilerin teklif fiyatlarını ve yaklaşık maliyet tutarını açıklamaktadır. Bu aşamada hiçbir teklifin reddine veya kabulüne karar verilmenden oturum kapatılmakta; tekliflerin değerlendirilmesi daha sonraki gizli oturumda yapılmaktadır. Değerlendirme çalışmalarının gizli yapılması, kanaatimizce Yasanın şeffaflık ilkesiyle uyumsuzdur.

Kamu İhale Kurumunun, Elektronik Kamu Alımları Platformunda (EKAP) paylaştığı bilgiler son derece sınırlıdır.

Yasa kapsamındaki bütün ihale dokümanlarının EKAP üzerinden hazırlanabilmesi zorunluluğu, istisna ve kapsam dışı ihaleler için uygulanmamaktadır. Tekliflerin değerlendirilmesi için yapılan değerlendirme ve hesaplama dokümanlarından hangilerinin EKAP'ta

yayımlanacağı ise idarelerin takdirine bırakılmıştır.

Kendisiyle sözleşme imzalanan yükleniciye ve sözleşme bedeline platformda yer verilmektedir; fakat öteki katılımcılara ve tekliflerine ilişkin bilgi yoktur. Öte yandan, İhale Yasası kapsamında olmayan mal ve hizmet ihaleleri tümüyle EKAP bilgilendirme sisteminin dışındadır.

Özetle, EKAP'ın şeffaflık sağlama fonksiyonu oldukça zayıftır.

Kamuoyu, sadece ihale ve sözleşme aşamalarında değil, fakat işlerin yapılması-bitirilmesi aşamasında da yeterli bilgiden yoksundur. Üstelik bu son aşama, büyük kamusal yatırım projelerinde belki bütün öncekilerden bile daha fazla rekabet bozucu, kamu zararı doğurucu olabilmektedir. Öyle projeler vardır ki bunların sözleşmelerinde iş devam ederken yapılacak küçük değişiklikler, yüklenicilere sonradan tanınacak çeşitli ayrıcalıklar; ihalelerin en başındaki rekabeti bozucu, yüz milyonlarca dolar kamu parasının haksız biçimde el değiştirmesine yol açıcı olabilmektedir.

Sonuç

Kamusal mal ve hizmet alım harcamaları her geçen gün artarken, bu işlemlerin denetimi-gözetimi için konulan (zaten yetersiz) kurallar adım adım gevşetilmekte, zayıflatılmaktadır. Bugünkü durumu itibarıyla kamu ihale sistemimiz hem yasal-siyasal denetimin, hem de kamuoyu denetiminin büyük ölçüde dışındadır. Bunun iki nedeninden birincisi yasalarda sürekli yapılan değişiklikler; ikincisi ise halen de geçerli olan yönetim ve siyaset anlayışıdır. Bu anlayış değişmedikçe, kamu alımları sistemini dürüst yönetim gerekleriyle bağdaştırma olanağı yoktur.

- 1 Kamu Yönetimi ve İhale Uzmanı, Yazar. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Emekli Üyesi.
- 2 15.08.2003 günlü 25200 sayılı R.G.de yayımlanan 30.07.2003/4964 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik.
- 3 31.05.2012 günlü ve 28309 sayılı R.G.de yayımlanan 16.05.2012/ 6306 Sayılı Yasa.
- 4 Yasanın 22. maddesinde tanımlanan doğrudan temin yöntemi; ilan yapılması, teminat alınması, ihale komisyonu kurulması, yeterlik değerlendirmesi gibi zorunluluklara tabi olmaksızın, piyasadan basitçe fiyat araştırması yaparak mal ve hizmet alınabilmesine izin veren bir ihale yöntemidir.
- 5 Söz konusu değişiklik, 05.12.2008 günlü 27075 sayılı R.G.de yayımlanan 20.11.2008/5812 sayılı Yasayla yapılmıştır.
- 6 Bu değişiklikler de 5812 sayılı Yasayla yapılmıştır.
- 7 Değişiklik 5812 sayılı Yasayla yapılmış olup her yıl KİK tarafından güncellenmektedir. Yukarıdaki tutarlar, KİK'in 2013/1 sayılı Tebliği ile 01.02.2013- 31.01.2014 arasında geçerli miktarlardır.

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

||| **BENER LAW OFFICE**

"Our clients' success defines ours"

www.bener.av.tr

Küreselleşme sürecinde büyüyen ve dönüşen Türkiye ekonomisi için yolsuzluk hala büyük bir risk ve maliyet unsuru. Bu riski azaltmak için izlenecek yol uluslararası alanda kabul görmüş kural ve mekanizmaları Türkiye'ye getirmek, şeffaflık ve hesap verebilirliği temel alan bir anlayışı iş dünyasında benimsemek ve bunun için gerekli mekanizmaları oluşturmaktan geçiyor. Şirketlerde Uyum (compliance) programları ve bölümlerinin oluşturulması artık küresel rekabet ortamında şirketin etik itibarı için temel yapıtaşı haline geldi.

Gül Güven

GE Sağlık Türkiye
Uyum Müdürü

Bu sayımızda Uluslararası Şeffaflık Örgütü ABD ülke kolu tarafından "Kurumsal Liderlik Ödülü"ne layık görülen GE Sağlık'ın bu konuda izlediği uyum politikaları ve uygulamalarını şirketin Türkiye Uyum Müdürü Gül Güven'e sorduk.

Özel Sektör'de Şeffaflık

Özel sektörde faaliyet gösteren firmalar hem kendi devamlılıkları, hem de yasal ve kurumsal sorumlulukları açısından şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini esas alarak ticaret yapmakla yükümlüdür. Ne yazık ki, etik iş yapmayı istemek etik iş yapabilmek için yeterli değildir. Zorlu rekabet koşulları, yüksek satış hedefleri, müşterilerden gelen talepler ya da "gri alanlar" yöneticileri ve çalışanları doğru olanı yapmaktan uzaklaştırabilmektedir. Bundan dolayı, piyasa şartlarının en

çetin olduğu ekonomik kriz dönemlerinin sonrasında iş ahlakı konusunda verilen tavizlerin artış göstermeye meyilli olduğu söylenebilir. Amerikada bulunan Ethics Resource Center (ERC)'in 2009 yılındaki ekonomik kriz sonrası yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, şirketlerin %22'si 2009 krizinin şirketlerindeki etik ortamı olumsuz yönde etkilediğini, %10'u ise kriz boyunca iş kaybetmemek için etik standartlarını indirmeyi kabul ettiğini beyan etmiştir.

THE WORLD'S MOST ETHICAL COMPANIES

WWW.ETHISPHERE.COM

TI-USA CORPORATE LEADERSHIP AWARD

General Electric

Bir şirketin "etik iklimi", firmanın bu tür riskleri yönetmesine yardımcı olacak en güçlü zırhdır. İlk olarak Victor ve Cullen tarafından 1988 yılında ortaya atılan "etik iklim" kavramı, bir kurumda hangi davranışların kabul edilebilir hangi davranışların kabul edilemez olduğunu, ayrıca o kurumda etik dışı davranışlara karşı nasıl tavır alındığını belirleyici özelliğindedir. Her şirketin etik iklimi vardır ve bir DNA şifresi gibi kendine özgüdür. Etik iklimin güçlü ve zayıf yönleri özellikle zor piyasa koşullarında kendini belli eder.

GE Sağlık Türkiye Uyum Programı

GE Sağlık, Türkiye'de 25 yılı aşkın bir geçmişi bulunan, kaliteli sağlık hizmetlerini, daha düşük maliyetle daha fazla hastaya ulaştırılmasına imkan sağlayan medikal teknolojiler ve hizmetler sunan bir firmadır. Bugün Türkiye'de çok sayıda hastanede yaklaşık 15.000 GE Sağlık ürün ve çözümleri kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra GE Sağlık İstanbul Ofisi, Türkiye, Ortadoğu, Afrika, Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu bölgelerinde bulunan 84 ülkenin yönetim merkezi olarak faaliyet göstermektedir.

General Electric (GE), Etisphere, Fortune ve Forbes Dergileri gibi uluslararası kuruluşların

yaptığı anketlerde dünyanın en itibarlı şirketleri sıralamasında yıllardan beri ilk sıralarda yer almıştır. 2010 yılında da, GE, Uluslararası Şeffaflık Örgütü ABD ülke kolu tarafından "Kurumsal Liderlik Ödülü"ne layık görülmüştür.

Bu itibarın en önemli nedenlerinden biri, kuşkusuz GE'nin yasalar ve mevzuata uyumun ötesinde, "Doğru olan şeyi yapmayı" ve uygunluk yükümlülüklerini muntazam yerine getirmesini sağlayan şirket politikalarına sahip olmasıdır. GE Şirket Politikaları, "The Spirit & The Letter", Türkçe meali ile "Lafzı ve Ruhunu" rehberinde bütün GE çalışanlarına ve GE iş ortaklarına aktarılır.

GE'nin uyum programı altı temel süreçten oluşur.

Üst Yönetim Desteği

Üst Yönetim Desteği uyum programının kalbinde yer almaktadır ve bu destek olmadığı sürece diğer beş sürecin faydası asgari düzeyde kalacaktır. Şirket liderinin ve üst düzey yöneticilerin etik iş yapmanın gerekliliğine inanması ve sözleriyle davranışlarının çelişmemesi elzemdir. Yöneticiler bilerek veya bilmeyerek, açıkça veya ima yoluyla kabul edilebilir davranış kurallarının neler olduğunu çalışanlara iletirler.

Örneğin şirket müdürü ekibine "Ne gerekirse yapın, bu işi alın" diyorsa maalesef isteyerek veya istemeyerek yanlış davranışları teşvik etmiş olacaktır. GE Sağlık Global Başkanı ve CEO'su John Dineen şeffaf ve etik iş yapmanın önemini sıklıkla vurgulamaktadır: "Hastalara, müşterilere, şirketimize ve birbirimize karşı önemli sorumluluklarımız var. Her birimiz, GE'nin ve GE Sağlık'ın itibarını korumak ile görevliyiz. İtibar her gün aldığımız kararlara göre var olur ya da yok olur. Kalite, uyum ve etik konularındaki kapasitemizi

The Spirit ("Ruhu")

- Doğru Olanı Yapmak
- Etik Değerler
- İnançlar
- Eğitim
- Tercihler

The Letter ("Lafzı")

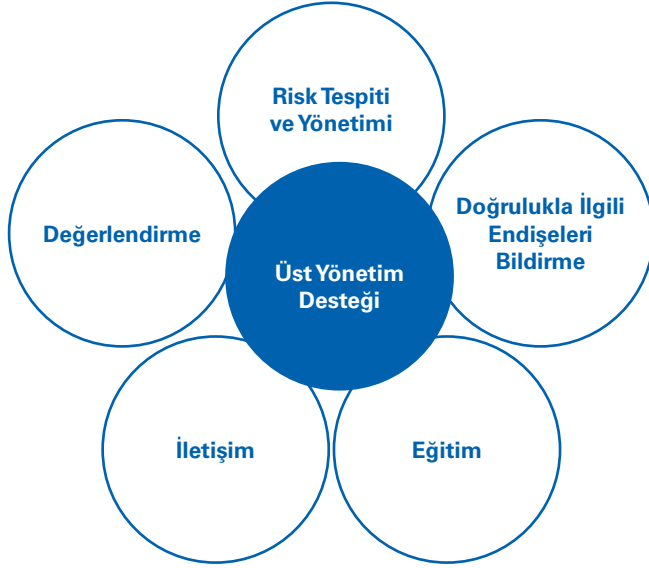
- İş İ Doğru Yapmak
- Kurallar
- Bilgi
- Öğretim
- Disiplin

güçlendirmeye devam etmeliyiz... Her birimiz kişisel olarak bu sorumluluğu benimsemeliyiz.”

Doğrulukla İlgili Endişeleri Bildirme

Olası yasa ve GE politikaları ihlallerini önlemek için ilk savunma hattı çalışanlarımızın hiçbir korku ve baskı olmaksızın endişelerini ve olası ihlalleri dile getirebilmeleridir. Çalışanlarımız GE ombudsmanına veya şirketin sağladığı diğer kanalları kullanarak uyum ekibine herhangi bir endişelerini veya sorularını iletebilirler.

Endişelerini dile getiren çalışanlara misillemede bulunmak kesinlikle yasaktır ve ihraç dahil olmak üzere disiplin cezalarına tabidirler.

Eğitim&İletişim

Kurumsal uyum politikalarının hem lafzına hem ruhuna uyum sağlanması ve bunların eyleme dönüştürülebilmesi için, hem çalışanlarımız hem de iş ortaklarımız için düzenli olarak eğitimler düzenlemekteyiz. Bu eğitimler birinci ve ikinci seviye eğitimler olarak ikiye ayrılır.

Birinci seviye eğitimler genel bilinç ve farkındalık düzeyinin artırılmasını hedefler ve bütün çalışanlar ve GE temsilcileri (bayiler, satış temsilcileri vs.) için zorunludur. İkinci seviye eğitimler çalışanların işi ile ilgili yürürlükteki mevzuat ve gerekliliklere göre belirlenir. Şeffaflığın önemi yıllık eğitim programlarının yanı sıra, şirket içi bültenler, duyurular, posterler ve satış toplantılarında verilen mesajlarla desteklenir.

Değerlendirme

Uyum Programı'nın etkililiğini ölçmek için en anlamlı istatistiklerden biri çalışanların dile getirdiği gerçek veya olası sorunsayıdır. Yaygın kanının aksine, çalışanların hiçbir endişe beyan etmemesi aslında uyum programının ve etik iklimin sağlıklı olduğunun belirtisi olabilir. Endişelerin dile getirilmesi, çalışanların kuralları bildiğinin, uyguladığının ve olası ihlalleri bildirmek için çekinmediğinin bir göstergesidir. İkinci olarak, iç denetimler ve şirket çapındaki anonim anketler GE uyum programının etkinliğini ve yeterliliğini ölçer. Bu araçlar ile elde edilen geribildirim, ilgili prosedürlerin geliştirilmesi için değerlendirilir.

Risk Tespiti ve Yönetimi

Risk Tespiti ve Yönetimi ile kurumsal risklerin tespit edilmesi, önceliklendirilmesi ve erken uyarı mekanizmalarının geliştirilmesi sağlanır. Kanun ve kanun uyarınca çıkan yönetmelik ve mevzuatların şirket prosedürlerine uygunluğu düzenli aralıklarla incelenir.

Şeffaflık, GE'nin hedeflerini gerçekleştirmesinde önemli bir ilkesi olmuş ve gelecekteki stratejilerinin de belirlenmesinde de vazgeçilmeyecek unsurlarından birisi olacaktır.

ESIN ATTORNEY PARTNERSHIP

MEMBER FIRM OF BAKER & MCKENZIE INTERNATIONAL, A SWISS VEREIN

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

www.esin.av.tr

Birleşme ve Devralma İşlemlerinin Uyumluluk Kuralları ile İlişkisi

Birtürk Aydın

Sertaç Kökenek

*Esin Avukatlık Ortaklığı
Swiss Verein Kuruluşu
Baker&Mckenzi
International Üyesi*

Yabancı yatırımcıların Türk şirketlerine olan ilgisi son yıllarda devam etmektedir. Türk şirketleri, stratejik yatırımcılarla veya girişim sermayeleri ile ortaklık kurarak finansman ihtiyaçlarına cevap aramayı ve uluslararası pazara da açılmayı hedeflemektedirler. Gerçekten de 2013 yılında, yine yüzün üstünde birleşme ve devralma işlemi gerçekleşmiş ve son on yılda birleşme ve devralma işlemlerinde gözle görülür bir artış olmuştur.

Yabancı yatırımcı merkezli birleşme ve devralma işlemlerinde görülen bu artışın doğal sonucu olarak, yabancı uyumluluk (compliance) kuralları, Türk şirketlerini, işlem öncesi ve işlem sonrası dönemlerde etkilemeye başlamıştır. Uyumluluğunun, şirketleri satın alma değerine veya satın alma kararına doğrudan etkisi olduğu tartışmasızdır.

Ayrıca, yolsuzlukla mücadele, dünyada uzun yıllardır hassas bir konu olarak algılanarak birçok ülkede de bu anlamda yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasal düzenlemelere Amerika Birleşik Devletleri'nde geçerli olan Yabancı Yolsuzluk Kanunu (Foreign Corrupt Practices Act) ve Birleşik Krallık'ta geçerli olan Birleşik Krallık Rüşvet Kanunu (UK Bribery Act) örnek olarak gösterilebilir.

Birleşik Krallık Rüşvet Kanunu uyarınca, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla rüşvet alınması, verilmesi ve hatta yabancı devlet memurlarına da rüşvet verilmesi yasaklanmaktadır. Bunun yanında, tüzel kişilere de rüşveti önlememeden dolayı ayrıca sorumluluk yüklenmektedir. Yabancı Yolsuzluk Kanunu ise, uygunsuz bir menfaat sağlamak amacıyla, yabancı kamu görevlisine ödeme teklif etmeyi, ödemeyi ödeme vaadinde bulunmayı veya para ya da değeri olan herhangi bir şey ödeme izni vermeyi yasaklamaktadır.

Yabancı Yolsuzluk Kanunu ve Birleşik Krallık Rüşvet Kanunu uluslararası etkiye sahiptir. Diğer bir ifadeyle, Birleşik Krallık veya ABD şirketlerinin faaliyetlerinin bulunduğu diğer ülkelerde de bu kanunlar hukuki sonuç doğurmaktadır. Gerçekten de, Birleşik Krallık Rüşvet Kanunu, yurtdışında faaliyet gösteren Birleşik Krallık şirketlerine veya Birleşik Krallık'ta mevcudiyeti olan uluslararası şirketlere uygulanmaktadır.

Yabancı Yolsuzluk Kanunu ise, ABD ile belirli bir seviyede bağı olan herkese uygulanmaktadır. Bu kanun aynı zamanda, fiziksel olarak ABD'de olup olmadığına bakılmaksızın kanun kapsamında yasaklı faaliyette bulunan ABD işletmelerine, ABD'de menkul kıymetler alım-satımı yapan

diğer araçlar ile ilişkilerin tespiti noktasında kendini gösterir. Türk Ceza Kanunu'nda da yapılan değişiklik ile rüşvet kapsamına alınan araçlar, özellikle kamu görevlileri ile girdikleri ilişkiler bakımından hedef şirketi riskin odağına taşıyabilmektedirler. Bu bağlamda, araçlara ayrı bir durum tespit incelemesi yapılması zaman zaman gerekebilmektedir. Örneğin, kamuya ait hastaneler ile ticari ilişki içerisinde bulunan ve bu ilişkilerinde çoğunlukla aracı kullanan bir şirketin araçlarına ayrı bir inceleme yapılması gereklidir. Bunun yanında, araçlar ile kurulan sözleşmesel ilişkiler detaylı olarak incelenerek, bahsi geçen yabancı kanunlara ilişkin yeterli korumanın sağlanıp sağlanmadığı tespit edilmelidir.

Son olarak, hedef şirketin sahip olması gereken şirket içi uyumluluk rehberinin araçlar ile ne ölçüde paylaşıldığı, araçların uyumluluk hususunda farkındalıklarının ne ölçüde sağlandığı da ayrıca incelemeye konu olmalıdır.

Hedef şirkette uyumluluk incelemesi kendine özgü sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle Türk aile şirketlerinde genel olarak şirket içi uyumluluk politikalarının belirlenmemiş olması ve şirket kayıtlarına ulaşmada yaşanan zorluklar, uyumluluk incelemesini zorlaştırmaktadır. Karşılaşılan en önemli sorunlardan bir diğeri de, bir yolsuzluk kuşkusunun doğması halinde, hedef şirketin üst düzey yöneticilerinin, doğru ve tutarlı bilgi vermektense imtina etmeleridir. Bu sorun kendini özellikle hissedarlar ve yöneticilerin aynı veya birbirlerine yakın kişilerden oluştuğu kapalı tipte aile şirketlerinde göstermektedir.

İncelemeler sonucunda hedef şirketi alma kararını veren yabancı yatırımcı, yatırım sonrasında sorunlu alanlara neşter vurduğu görülmektedir. Bu sayede, yabancı yatırımcı, yatırım sonrası şirketin değerinin artmasını sağlamaya ve hukuki sorumluluk riskini azaltmaya çalışmaktadır. Bunun yanında, yatırımcıların çıkış sürecinde kolay hareket edebilmeleri bakımından etkili bir uyumluluk programının da yaralı olduğu görüşündeyiz. Yatırım sonrasında hedef şirkette uyumluluk esaslarının hakim olabilmesinin ilk ve en önemli şartı, şirkette uyumluluk kültürünün yaratılmasıdır.

Transparency International tarafından hazırlanan Yolsuzluk Algılama Endeksi'nde Türkiye'nin karnesi düşünüldüğünde, bu kültürün yaratılmasının uzun bir çaba gerektirdiği kuşkusuzdur. Dolayısıyla, yabancı yatırımcının bağlı olduğu merkezden ithal edilen uyumluluk rehberlerini, parasal harcama ve hediye sınırlarını doğrudan Türk şirketlerine adapte etmek oldukça zordur. Hedef şirket ile yabancı yatırımcı arasındaki kültürel farklılıklar ve lisan farklılıkları bu zorluğun en önemli sebepleridir. İhbar kültürü ve ihbar hattı uygulamasının ülkemizde yaygın olmaması da uyumluluğun sağlanması noktasında karşılaşılan diğer bir sorundur. Çalışanlara düzenli olarak verilecek uyumluluk eğitimleri, kontrol mekanizmalarının kurulması, hedef şirkete uyumluluk memuru (compliance officer) atanması, bu kişinin geniş yetkilere sahip olması ve ihbar hattı kullanımının yaygınlaştırılması uyumluluk kültürünün sağlanması bakımından önemli adımlardır.

Nihayetinde, yabancı yatırımların odağında olan Türkiye için uyumluluk ve uyumluluk kültürü özel bir öneme sahip olmaya başlamıştır. Bu sayede, Türk şirketleri de çoğu zaman varlıklarından bile haberdar olmadıkları yabancı kanunların ekonomik geleceklerine bir anlamda etki ettiğini tecrübe etmişlerdir. Uyumlu şirketlerin sayısının artması, ülke ekonomimize olumlu olarak yansımaktadır.

Şeffaflığı destekliyoruz
We support transparency

EY

Building a better
working world

2013 yılı Dürüstlük Ödüllerinin Sahibi İki Gazeteci

Hilal Işık
Şeffaflık Derneği Gönüllüsü

Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından 2000 yılından bu yana; şeffaflık adına çalışmalar yapan gazeteci, hukukçu, hükümet yetkilileri ve sivil toplum liderleri Dürüstlük Ödülleri ile onurlandırılıyor. Dünya çapında yolsuzlukla mücadeleye katkıda bulunan kişi ve kuruluşlara verilen Dürüstlük Ödülleri bu yıl Angolalı gazeteci ve insan hakları savunucusu Rafael Marques de Morais ile Çinli gazeteci Luo Changping'e verildi.

"Doğru olan için savaşıyor gücümüz olduğunu herkese göstermeliyiz. Birçok kişi bu uğurda canını verdi. Benim mücadelemse çok daha kolay. Yaşadıklarımızı gelecek nesillere anlatmak."

Bu sözlerin sahibi, 1999 yılında Angola Devlet Başkanı Jose Eduardo dos Santos hakkında yazdığı "The Lipstick of Dictatorship"

(Diktatörlüğün Ruju: Portekizce'de polis copu anlamına gelen deyim) başlıklı yazısı sebebiyle tutuklanarak kırk gün boyunca ailesi ve avukatıyla görüşmesine izin verilmeyen Angolalı gazeteci Rafael Marques de Mora.

Gözaltı süresince kimseyle görüşürülmeden tutulduğu kırk günün sonunda, boş kağıtlara imza atması için polisler tarafından aç ve

susuz bırakılma tehditlerine açlık grevine başlayarak cevap vermiş Rafael Marques. 2000 yılında görülen dava sonucunda suçlu bulunarak yüklü miktarda para cezasına çarptırılması ve hatta pasaportuna el konulması bile onu mücadelesinden döndürmemiş.

Angola İç Savaşı'nın ardından barışçıl bir çözüm için siviller ve dini liderlerin oluşturduğu bir koalisyon organize eden Marques; 2003 yılında hükümet ve diğer güçler tarafından gerçekleştirilen, insan hakları ihlallerinin yer aldığı bir katalog hazırlamış. 2011 Eylül ayında ise Blood Diamonds: Corruption and Torture in Angola (Kanlı Elmas: Angola'da Yolsuzluk ve İşkence) adlı kitabında özel sektör kuruluşları ve Angola askeri yetkilileri tarafından "madencilik çalışmalarını korumak" adı altında öldürülen köylülerin hikayesini anlatmış Marques. 2008 yılından bu yana ise kendi kişisel blogundan şeffaflık adına yayınlarına devam ediyor. (Gazetecinin bloguna <http://makaangola.org/?lang=en> bağlantısından ulaşabilirsiniz)

33 yaşındaki Luo Changping de Rafael Marques gibi, şeffaflık adına mücadele verenlerden. "Beijing(Pekin)'in üzerine büyük bir sis çöktüğünü biliyoruz. Ama politik sis bulutu gerçek olanından çok daha kötü" diye anlatıyor Luo Changping. Ve bir gazeteci olarak bu sis bulutunu dağıtmanın kendi görevi olduğunu da ekliyor.

Luo'nun en sansasyonel hamlesi şüphesiz, 2012 Aralık ayında Çin'in en yüksek planlama biriminde görevli bir memurun yasa dışı maddi bağlantılarını ortaya çıkardığı bir dizi makale oldu. Çalışanı olduğu ekonomi dergisi bu makaleleri yayınlamayı reddedince Luo; büyük bir cesaret örneği göstererek bu bilgileri kendi blogunda yayınladı. Makalede yasadışı anlaşmalara karıştığı belirtilen Çin Ulusal Enerji Ajansı Direktörlüğü ve Çin Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu

başkan yardımcılığı görevlerini yürüten Liu Tienan, hakkında açılan soruşturma sonucunda görevinden alındı.

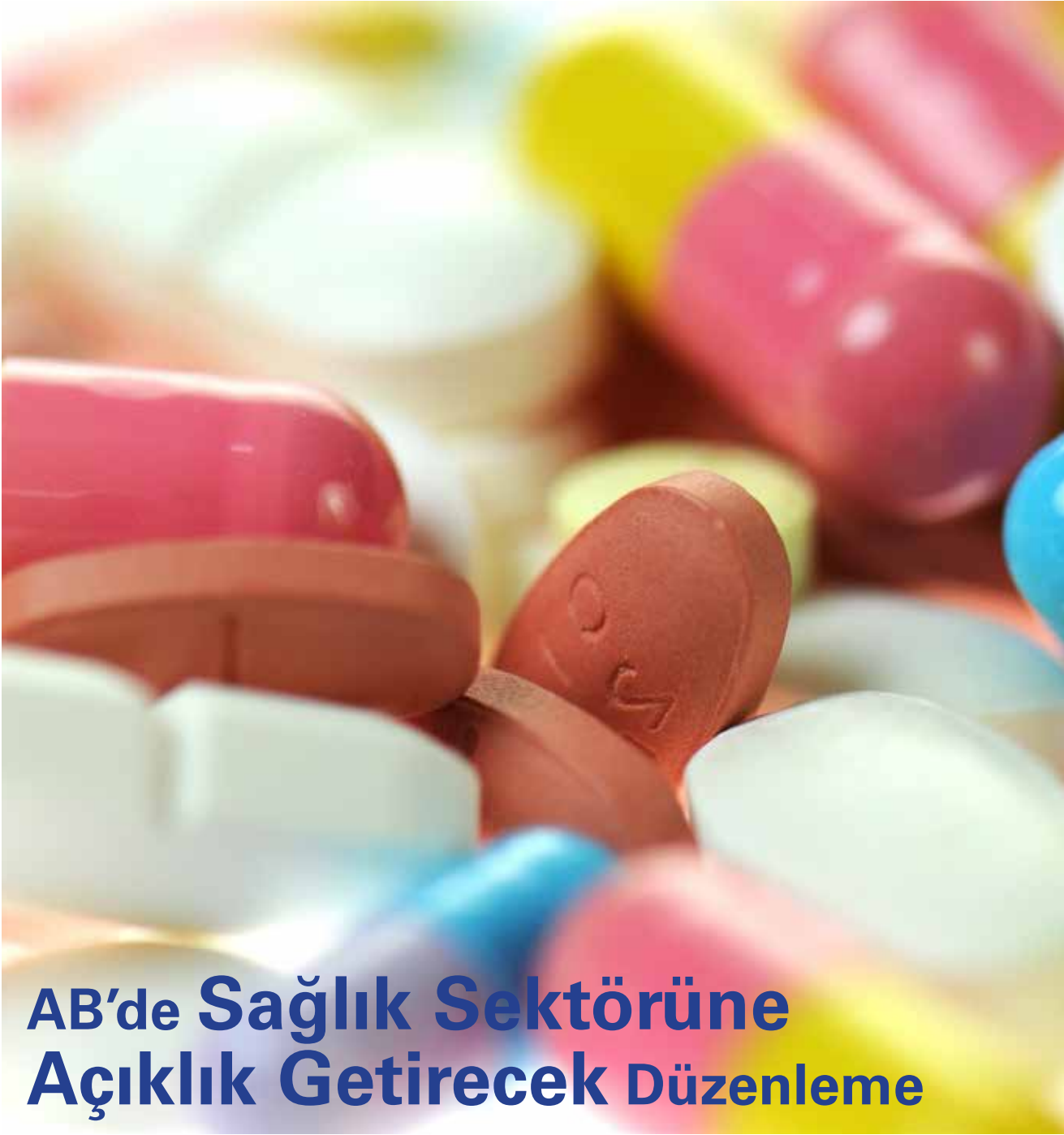
Başlangıçta hiç korkmadım diyor Changping. "Çin'de birçok gazeteci can güvenlikleri konusunda endişeli ama ben tehlikenin ölümcül olduğunu düşünmüyordum, ancak sonrasında ailemle ilgili endişelenmeye başladım."

Yolsuzlukla mücadele hâlâ Luo'nun yazılarının odak noktası. Luo da, Marquez gibi yazdıklarıyla başkalarına ilham kaynağı olabileceğine inanıyor. Dünyanın farklı yerlerinde aynı amaç uğruna çalışan bu iki cesur gazeteci de verdikleri mücadeleyle "Dürüstlük Ödülleri" ni sonuna kadar hak ediyor. Ve biliyoruz ki; Luo Changping de, Rafael Marques de Morais de mücadeleden asla vazgeçmeyecekler.

"Savaşmaya devam edeceğim çünkü daha iyi bir ülkeye inanıyorum, daha iyi insanlara. Ve kendi erdemlerinin arkasında duran bir toplumun parçası olmaya inanıyorum."

Rafael Marques de Morais

AB'de Sağlık Sektörüne Açıklık Getirecek Düzenleme

İlaç sektörü sağlık alanında en fazla yolsuzluk riski taşıyan alanlardan biri. Sahte ilaç üretimi ve satışı bu alanda genellikle yolsuzluğun yoğunlaştığı yer olarak gündeme taşınan bir konu oluyor. Ancak kayıtdışı ve sahte üretim riskinin yanında sektörün şeffaflaşmasına yönelik mevzuatın ve yaptırımların yetersizliği hem sağlık hem de ekonomik maliyet açısından tahrip edici sonuçlar doğuruyor.

Klinik deneylerin şeffaflığı bu sebeple önemli bir işleve sahip. Gönüllü test grupları üzerinde ilaçların etkililiği ve güvenliğini ölçmek, ya da farklı tedavi yöntemlerini karşılaştırmak

amacıyla yapılan klinik deneylerin test süreçleri ve sonuçları çoğunlukla açıklanmıyor. İlacın diğer maddelerle etkileşimi gibi spesifik bilgilerden, kaç denek üzerinde hangi değişkenlere bağlı olarak test edildiği, hangi riskleri ne ölçüde içerdiği gibi temel bilgilere kadar ilacın deney ve üretim aşamasına ilişkin verilere ulaşmak oldukça zor.

Aralık ayında Avrupa Parlamentosu bu konuda bir direktif hazırlayarak ilaç sektörünün şeffaflaştırılması için önemli bir adım attı. Buna göre AB içerisinde klinik araştırma yapan kişiler ve ilaç şirketlerinin deney

şeffaflaştırılması gerektiğini pek çok kez parlamento gündemine taşımıştı. Geniş deneylere dair bilgilerin yarısından fazlasının hiçbir zaman yayınlanmasını belirtmişti.

İngiltere Parlamentosu'nda da deneylerin şeffaflığı ve ilaçların etkililiğine ilişkin bilgilerin güvenilir ve yeterli olmadığı tartışma konusu oldu. Kamu Hesapları Komitesi 753 milyon dolarlık kamu alımı yapılan Tamiflu ilacı hakkında araştırma raporu hazırladı. Rapor lisans sürecinde ilaç şirketinden yeterli bilgilerin alınmadığı, ve ilacın etkililiği konusunda şüphelerin bulunduğu konusunda Komitenin kaygılarını yansıtıyor ve kamu yararı için klinik deney bilgilerinin açıklanması gerektiğine işaret ediyor.

Avrupa Parlamentosunun hazırladığı bu direktif temel bir adım olarak önem taşıyor, ancak hala tam olarak sonucu çözdüğünü söylemek zor. İlaç sektörünün şeffaflaşması için son bir yıldır kampanya yürüten All Trials isimli inisiyatifin kurucularından Ben Goldacre düzenlemenin önemini vurgulamakla birlikte dışarıda bıraktığı unsurların da pek çok ilaç şirketi için hala kapalılık fırsatı tanıdığını

sonuçlarını kamuya açık olarak paylaşmaları zorunlu hale getirildi. Avrupa İlaç Ajansı (EMA) bu anlaşma gereğince veritabanının yönetiminin sorumluluğunu üstlenecek, AB'de gerçekleştirilen tüm deneylerin sonuçları ve kolay anlaşılır bir özeti bu veritabanına deney bitiminden en geç 1 yıl sonra işlenecek. Avrupa Parlamentosu üyesi Glenis Wilmott klinik deneylerin

söylüyor. Düzenlemenin 2014 ve sonrasında başlayan deneyler için uygulanacak olması bu kapsamda aktivistlerin eleştirilerinin odağında yer alıyor. Bugün piyasada satılan pek çok ilacın 5, 10 hatta 20 yıl önce lisanslandığı, dolayısıyla ilaç sektöründe gerçek şeffaflığın sağlanması için şu an reçetelenen ve kullanılan tüm ilaçlar için uygulanması gerektiği savunuluyor.

<http://www.ema.europa.eu/>

<http://www.theguardian.com/business/2014/jan/03/drug-firms-information-clinical-trials>

<http://www.alltrials.net/>

Türkiye’de Şeffaflığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesinde Hukuk

Serap Zuvin

Kerem Bilge

Serap Zuvin Hukuk Bürosu

Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (“OECD”) araştırmaları ve raporlarından da yararlanarak hazırladığı 3 Aralık 2013’te yayımlanan Yolsuzluk Algı Endeksi (Endeks); yolsuzluğun olumsuz etkilerinin tüm dünyada kendini gösterdiğini ortaya koymuştur. TI Başkanı Huguette Labelle konuyla ilgili olarak “Yolsuzluk Algı Endeksi açık bir şekilde gösteriyor ki, dünya genelinde yerel izinlerin verilmesinden, kanunların uygulanmasına kadar yönetimin her seviyesi hala yolsuzluk tehdidiyle karşı karşıyadır.” şeklinde görüş bildirmiştir. Endeks’de incelenen 177 ülkenin üçte ikisinden fazlası, “0” (yolsuzluk algısı yüksek) ile “100” (yolsuzluk algısı düşük) arasındaki puanlama sistemine göre “50” ve altında puan almıştır. Böylece notu yüksek ülkeler en az yolsuzluk yapıldığına inanılan ülkeler olarak kabul edilmiştir.

Türkiye, 50 puan alarak Endeks içerisinde kendisine 53. sırada yer bulmuştur. Son

yıllarda saydamlığın artırılması ve yolsuzlukla mücadelenin güçlendirilmesi konusunda gerek meclis gerekse sivil toplum örgütleri tarafından yapılan düzenlemeler ve çalışmalar Türkiye’nin Endeks’de yer alan puanının yükselme potansiyelinin olduğuna işaret etmektedir. Ancak şunu önemle belirtmek gerekir ki, yolsuzluğa karşı verilen mücadele kararlı adımlarla devam ettiği takdirde Türkiye potansiyeline ulaşacak ve kendisine Endeks içerisinde üst sıralarda bir yer bulabilecektir.

Biz de bu yazıda Türkiye’nin yolsuzlukla mücadele politikasını, mevzuattaki düzenlemeleri ve uluslararası örgütlerin yapmış olduğu çalışmaları değerlendirmek istedik.

Türkiye’nin Yolsuzlukla Mücadele Tarihi

Ülkemizde yolsuzlukla mücadele konusu her dönemde hükümetlerin gündeminde yer almış olup, bu konuda yapılan çalışmalar oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Türkiye’de yolsuzlukla mücadelenin yakın tarihine baktığımızda atılan en önemli adımın 19 Nisan

1990 tarihli ve 3628 sayılı “Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu” nun çıkartılması olduğunu görüyoruz. Yolsuzlukla mücadele konusunda ulusal düzeyde yapılan çalışmaların bir kısmına aşağıda kronolojik sırayla yer verdik.

12 Ocak 2002 Tarihli Eylem Planı

Türkiye’de saydamlığın artırılması ve kamuda etkin yönetimin geliştirilmesi amacıyla 12.02.2001 ve 16.05.2001 tarihli Başbakanlık makamı onaylarıyla, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı temsilcilerinin bulunduğu bir Yönlendirme Komitesi ve komiteye yardımcı olmak üzere bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grubunun da katkılarıyla, saydamlığın artırılması ve kamuda etkin yönetimin geliştirilmesi için 12 Ocak 2002 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile “Türkiye’de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Eylem Planı” (Eylem Planı) kabul edilmiştir. Eylem Planına aktif katılımlarını sağlamak amacıyla, meslek odaları temsilcileri, basın-yayın kuruluşları temsilcileri, sivil toplum örgütleri, KOBİ yetkilileri, öğretim üyeleri ve kamu yöneticileri ile çeşitli toplantılar yapılmıştır. Söz konusu kuruluşların konuya ilişkin görüşleri alınmış ve bunlar tarafından hazırlanan raporlar ve diğer çalışmalardan yararlanılmıştır.

Bu eylem planı çerçevesinde kamu hizmeti sunumunda performans standartlarının oluşturulması, personel sisteminin iyileştirilmesi, bilgi edinme hakkının geliştirilmesi ve kamu yönetiminde saydamlığın artırılması, denetim sisteminin güçlendirilmesi, yargı sisteminin iyileştirilmesi, kara para aklama ile mücadelenin etkin hale getirilmesi, seçim kampanyalarının finansmanında hesap verilebilirliğin ve saydamlığın artırılması, mal beyanında hesap verebilirliğin artırılması, kamuya ve siyasal sisteme duyulan güvenin güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

3 Ocak 2003 Tarihli Acil Eylem Planı

3 Ocak 2003 tarihinde 2002/3 sayılı Eylem Planı’na ek olarak Acil Eylem Planı (AEP) hazırlanmıştır. AEP’nin 5. maddesinin 1/d

bendi yolsuzlukla mücadeleyle ayrılmıştır. Yolsuzluklar hakkında Ceza ve Medeni Hukuk Sözleşmelerinin onaylanacağı, yolsuzluk ve usulsüzlük konusundaki cezaların caydırıcı hale getirileceği, görevden ayrıldıktan sonra yapılmayacak işlerle ilgili alanların genişletileceği ve etkin bir şekilde uygulanacağı, siyasetin finansmanının saydam hale getirileceği, yolsuzluk konusunda hükümet, kamu yönetimi, yargı, medya, sivil toplum diyalogunun geliştirileceği, kanun gerekçelerinde kanunun getireceği fayda ve maliyetlerin yer alacağı konularında zaman planları yapılmıştır. Böylece, önceki eylem planı ile arasında geçen zaman dilimindeki hükümet değişikliği de düşünüldüğünde, saydamlığın artırılması konusu hemen her hükümetin gündeminde yer almış olduğunu söylemek mümkündür.

Hedef ve Taahhütler Yerine Getirildi mi?

Bu hedefler ve taahhütlerin gerçekleştirilmesi için mevzuatımızda da bir takım değişikliklere gidilmiştir. 12.12.2003 tarihli, 5020 sayılı Bankalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’da yapılan düzenlemeler ile batık bankalardan alacakların tahsili ve tahsilatların hızlandırılması amaçlanmıştır. Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesini ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve mali saydamlığı sağlamak üzere Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu 12.10.2003 tarihinde kabul edilmiştir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yapılan tüm bu düzenlemeler toplumun ihtiyacına cevap vermek üzeredir. Bu çalışmaların meslek odaları temsilcileri, basın-yayın kuruluşları temsilcileri, sivil toplum örgütleri, KOBİ yetkilileri, öğretim üyelerinin katılımı çalışmaların başarılı olabilmesinin temel şartı olacaktır.

2009/19 Sayılı Genelge

5 Aralık 2009 tarihli ve 27423 sayılı Resmi Gazete’de “Türkiye’de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi konulu Genelge” (“Genelge”) yayımlanmıştır. 12 Ocak 2002 tarihli ve 2002/3 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde kurulan komisyonun adı “Türkiye’de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin

Güçlendirilmesi Komisyonu" ("Komisyon") olarak değiştirilmiştir. Komisyon; Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı, Maliye Bakanı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından oluşmaktadır. Genelge'ye göre saydamlığın artırılması ve yolsuzlukların önlenmesine yönelik strateji planlarının hazırlanması ve bu planların yürürlüğe konması için gerekli çalışmalar kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleriyle beraber yürütülecektir. Çalışmalardan bakanlık temsilcileri ile Odalar ve Borsalar Birliği ile en fazla üyeye sahip işçi sendikasının temsilcilerinden oluşan bir Yürütme Kurulu ("Kurul") sorumlu olacaktır. Böyle bir kurulda devlet temsilcilerinin çoğunluğunun olması yerine, toplumsal temsili sağlayacak şekilde devlet temsilcileri ve meslek örgütleri dışında diğer sivil toplum kuruluş temsilcilerinin olması yerinde olacaktır. Kurul'un sivil toplum örgüt temsilcilerinden meydana gelmesi, yapılacak çalışmaların kamuoyunun bilgisi ve şeffaflığı dahilinde olmasını sağlayabilir.

Etkin Denetim

Genelge ile şeffaflığın artırılması ve yolsuzlukla mücadelenin güçlendirilmesi konusunda oluşturulacak çalışma gruplarına başkanlık yapmak veya yaptırmak, strateji geliştirerek komisyon ve kurula sunmak, onaylanan stratejileri yerine getirmek, bu konularda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak üzere Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı görevlendirilmiştir. Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması hedeflenmektedir.

Genelge ile Avrupa Birliği'nden sağlanan mali kaynakların kullanımıyla ilgili usulsüzlükler ve suiistimaller konusunda yapılacak inceleme ve soruşturmalarda Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi ("OLAF") ile koordinasyonu sağlayacak muhatap kuruluş olarak Başbakanlık Teftiş Kurul Başkanlığı belirlenmiş ve Yolsuzlukla Mücadele Koordinasyon Birimi ("AFCOS") olarak görev yapması uygun görülmüştür.

Ülkemizde, yukarıda da belirtildiği gibi yolsuzlukla mücadelenin sağlanması yönünde muhatap kuruluş olarak Başbakanlık Teftiş

Kurulu Başkanlığı kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin 6/1. maddesine göre "Her Taraf Devlet, iç hukuk sisteminin temel ilkelerine uygun olarak, yolsuzluğun önlenmesi hakkında bilgiyi arttırmak ve yaymakla görevli birim ya da birimlere, görevlerini etkin bir biçimde ve gereksiz etkilerden uzak olarak yerine getirebilmeleri için gerekli özerkliği tanıyacaktır."

Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi

Nihayet, 22 Şubat 2010 tarihli ve 27501 sayılı Resmi Gazete'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi (2010-2014) ("Yolsuzlukla Mücadele Stratejisi") yayımlanmıştır. Bakanlar Kurulu'nun 1 Şubat 2010 tarihli ve 2010/56 sayılı kararına istinaden yayınlanan Yolsuzlukla Mücadele Stratejisi çerçevesinde atılacak adımlar; (i) Önleme, (ii) Yaptırımların Uygulanması ve (iii) Toplumsal Bilincin Artırılması başlıkları altında incelenmiştir. Bu çerçevede belirlenen başlıklar altında; siyasal partilerin finansmanının şeffaflaştırılması, Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulması, yolsuzlukla mücadelede görev alan birimlerin arasında etkin işbirliği, bilgi paylaşımı ve koordinasyonun sağlanması ve Yolsuzlukla mücadele ve temiz toplum temasını içeren sosyal aktivitelerin desteklenmesi gibi ana maddeler altında yapılacak çalışmalar öngörülmüştür. Nitekim, Kamu Denetçiliği Kurumu 29 Haziran 2012 tarihli ve 28338 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe giren 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile, "idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere" kurulmuş ve 29 Mart 2013 tarihi itibarıyla kamu kurumlarıyla ilgili şikayetleri almaya başlamıştır.

Uluslararası Alanda Yapılan Çalışmalar

Günümüzde yolsuzluk suçları uluslararası boyutlara ulaşmış olduğundan, yolsuzlukla mücadele gerek ülkemiz gerekse yabancı ülkeler gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle hem yukarıda belirtildiği üzere eylem planları temelinde

düzenlemelere gidilmekte hem de bu konuda yürütülen uluslararası çalışmalara katılım sağlanmaktadır. Bu katılım sağlanırken mevzuatı uluslararası standartlara uygun hale getirmek ve işbirliğini arttırmak amacıyla Türkiye uluslararası sözleşmelere taraf olmuştur. Hatırlatmak gerekirse usulüne uygun olarak yürürlüğe girmiş olan uluslararası sözleşmeler kanun hükmünde olup, bu sözleşmeler hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamayacaktır.

OECD Sözleşmesi

Kurucu üyeleri arasında yer aldığımız OECD'nin düzenlemelerinden biri olan ve Türkiye'nin taraf olduğu 21.11.1997 tarihli OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi ("OECD Sözleşmesi"), uluslararası ticaretin daha rekabetçi ve şeffaf bir ortamda yürütülmesini amaçlamaktadır. Bu sözleşme, yabancı kamu görevlilerine rüşvet verme eyleminin ulusal mevzuatta suç olarak düzenlenmesini, mevzuatın etkin ve caydırıcı şekilde uygulanmasını ve suç ve suçlunun sınır ötesi takibini taahhüt etmektedir. Sözleşme hükümlerinin uygulanmasına imkan tanımak için Türk Ceza Kanununda (TCK) yabancı kamu görevlisine rüşvet verilmesi suçunu tanımlanmış ve cezai yaptırım altına alınmıştır.

Türkiye dahil 38 ülkenin üye olduğu OECD Rüşvetle Mücadele Grubu, OECD Sözleşmesi'ndeki yasal düzenlemelere ilişkin taahhütleri yerine getirme bakımından Türkiye'yi, yabancı kamu görevlileri konusunda rüşvetle mücadelede yapmış olduğu çalışmalarda başarılı olduğunu belirtmiştir. Nitekim 19 Mart 2010 tarihli ikinci aşama tavsiyelerinin yerine getirilmesi hakkında takip raporuna ("İkinci Aşama Raporu") istinaden, Türkiye hakkında oluşturulan ikinci aşama tavsiyeleri açısından, dış denetçilerin kapsamının genişlemesi kısmı dışında büyük çoğunluğunun yerine getirildiği belirtilmiştir.

BM Sözleşmesi

Türkiye, peşpeşe yaptığı yasal düzenlemelerle yolsuzlukla mücadele konusunda çalışmalarını geniş tutmuştur. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Yolsuzluğa

Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi ve Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi ile Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi 30 Ocak 2003 tarihinde çıkarılan 4800 sayılı kanunla kabul edilmiştir. 9-11 Kasım 2003 tarihleri arasında Meksika'nın Merida kentinde imzaya açılan "BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi" de Türkiye tarafından imzalanmış olup, Türkiye'nin çok sayıdaki önerisi anılan sözleşme metnine girmiştir. Nitekim, Türkiye'nin önerilerinden olan "Özel Sektörde Zimmet" maddesi ilk defa bir uluslararası sözleşme metninde yer almıştır. Anılan BM Sözleşmesi, 18 Mayıs 2006 tarihli ve 5506 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 2.10.2006 tarih ve 26307 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'de şeffaflığı arttıracak, yolsuzluğun en aza indirilmesini sağlayacak mevzuat tamamlanıp hayata geçirilmiştir.

Ancak mevzuatın uygulanabilirliğine ilişkin tedbirleri almak ve bunları hayata geçirmek konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Son dönemde medyadan da takip ettiğimiz üzere; kamuda hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlık esaslarını gözeterek TBMM adına denetim yapan ve vergi veren vatandaşların haklarını kamu yararı çerçevesinde koruyan özel bir kurum olan Sayıştay'ın raporlarının devlet bütçesi ile ilgili görüşmelerde eksik sunulması; kamuoyunda ciddi bir endişeye sebep olmaktadır.

Bu nedenle, şeffaflığın eksiksiz sağlanabilmesi için, gerekli sistem ve kurumların oluşturulması, toplumsal algının yükseltilmesi konusundaki tamamlayıcı çabalar, gerek hükümet gerekse toplumsal gündemimizde özelliğini ve önemini sürdürmelidir.

Yolsuzluk, Sömürü, Yerinden Edilme: Kış Olimpiyatlarının Maliyeti

Pelin Erdoğan

Kış olimpiyatları bu yıl Rusya'nın Soçi kentinde yapılacak. Bugüne kadarki en pahalı olimpiyat olduğu belirtilen Soçi Kış Olimpiyatları için Rusya'nın 50 milyar doları aşkın para harcadığı belirtilirken, sosyal maliyeti de tartışmak gerekiyor. Önümüzdeki Şubat ayında açılışı yapılacak olan Olimpiyatlar hazırlık sürecinde yolsuzluk, kayırmacılık, tesislerin inşasındaki kötü çalışma koşulları, göçmen emeğinin sömürsü ve yerinden etme gibi pek çok hukuksuzluk ve hak ihlali açısından eleştiriliyor. Soçi bölgesinde yaşayan

Çerkesler tarihlerinin ikinci kez yok edildiğini belirtirken, insan hakları aktivistleri olimpiyat alanının inşası sırasında gerçekleşen insan hakkı ihlallerini raporluyor. Oldukça büyük bir emek ve bütçenin harcadığı bu uluslararası organizasyonda yerli halkların yaşam alanlarına dair karar almaktan dışlanması, yatırımların rant ve yolsuzlukla yönlendirilmesi hem maddi hem de sosyal açıdan ciddi zararlar getiriyor.

Dünya çapında insan haklarını savunan ve bu konuda araştırmalar yapıp yayınlayan

İnsan Hakları İzleme Örgütü HRW de bu süreci raporlayan sivil toplum kuruluşları arasında. Örgüt Olimpiyat alanlarının inşa edileceği bölgede 2000 ailenin yerinden edildiğini belirtiyor. Yerinden edilen ailelerden önemli bir bölümünün herhangi bir tazminat almadığı da yine HRW'nin raporunda yer alıyor. Bu bölgede yaşayan ailelerden pek çoğunun tarımla geçiniyor olması ise mağduriyet durumlarını bir kez daha katlamış durumda. Olimpiyat inşa alanının çevresinde yaşayanların uzun süredir içme suyundan mahrum kaldığı da yine HRW'nin rapor ettiği sorunlardan.

Olimpiyat alanının inşa sürecinde çalışma koşullarının durumu da insan hakları aktivistlerince eleştirilen konulardan biriydi. Olimpiyat alanı 70.000 işçinin çalışma alanı oldu ki bunların pek çoğu da göçmen işçilerdi. Pek çok göçmen işçinin kayıtdışı olarak çalıştırıldığı, ücretlerinin ödenmediği pasaportlarına el konarak çalışmaya zorlandığı, bazılarının zorla alıkonulduğu basına yansıyan hak ihlalleri arasındaydı.

İnsan hakları açısından bölgede yaşanan durumu haberleştirmek isteyen gazeteciler ise pek çok baskıyla karşı karşıya kaldı. Norveç'in TV2 kanalından muhabirler gözaltına alındı ve sorgulandı.

Uluslararası bir organizasyonun hazırlık sürecinde bu kadar ciddi insan hakları ihlallerinin ortaya çıkmasında denetimsizliğin de etkisi büyük. Bu denetimsizlik ise çıkar ilişkileri ve ranta dayalı yatırım politikasından kaynaklanıyor ve yolsuzluğu da beraberinde getiriyor.

Elli milyar dolardan daha fazla bir bütçe harcanan Soçi Olimpiyatlarında ihalelerin büyük bölümünü Arkady Rotenberg gibi Putin'in okul arkadaşları ve yakın çevresinden kişilerin sahip olduğu ya da yönetici kadrosunda olduğu şirketlerinin alması, olimpiyatları bir kez de şeffaflık açısından sorguluyor.

Kaynak

<http://www.hrw.org/news/2013/11/18/russia-olympic-sponsors-muted-sochi-abuses>

<http://www.hrw.org/russias-olympian-abuses>

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/2014-sochi-winter-olympics-corruption-and-censorship-cast-shadow-over-russias-games-8862690.html>

<http://www.washingtontimes.com/news/2014/jan/10/russia-wins-sochi-gold-corruption-ioc-official-cit/>

Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nden Gian Franco Kasper, Olimpiyat bütçesinin üçte birinin yolsuzluğa gittiğini iddia etti. Önceki Olimpiyat oyunlarının maliyeti ile karşılaştırıldığında önemli miktarda fark olduğu görülüyor. Pek çok yetkili hakkında yolsuzluk iddiaları ile soruşturma açılmasına rağmen hiçbiri Olimpiyat alanı inşasıyla ilgili olarak yolsuzluktan mahkum olmadı.

Rus Olimpiyat Komitesinden Ahmed Bilalov'un kendi lüks seyahatlerini inşaat ihalelerini alan bir şirketin kaynaklarından karşıladığı iddia edildi. Bu firmanın sorumlu olduğu atlama tepesi inşaatı pek çok kez baştan yapıldı ve maliyeti yaklaşık 5 katına çıktı. Bilalov Nisan ayında görevinden alındı.

Rantın kalkınmanın önüne geçtiği, yolsuzluğun temel araç olduğu benzer örnekler Türkiye'de de rastlıyoruz. Bu ikili ne yazık ki artık yalnızca ekonomik kayıplara değil yaşam onurunu ve yaşam alanlarımızı da gasp ediyor. Anlaşılan o ki bugün yolsuzlukla mücadele artık çok daha geniş bir cephede sürdürülmek zorunda, insan hakları ve onurunu savunmak, kuşaklar arası adaletin korunmasını talep etmek bu mücadelenin bir parçası olmak zorunda.

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

Hergüner Bilgen Özeke
Avukatlık Ortaklığı Attorney Partnership

"ÇORBA PARASI" İLE GENELLİKLE ÇORBA İÇİLMEZ!

Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri arayamadığınızda

bizi arayın; haklarınızı öğrenin.

Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

 Bu proje, AVRUPA BİRLÜĞÜ tarafından finanse edilmekte ve ŞEFFAFLIK DERNEĞİ tarafından yürütülmektedir.

ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ

Cep telefonundan aramak için:
(0-212) 219 26 14

www.seffaflik.org

Şeffaflık Derneği
19 Mayıs Mahallesi
Operatör Raif Bey Sokak
Niyazi Bey Apt No:30 D:5
Şişli, İstanbul

Tel: (0212) 240 52 81
Faks: (0212) 240 52 81

www.seffaflik.org
www.seffafgundem.org
editor@seffaflik.org

ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ